

2024-10-23

1
1(1)**Styrelse/Nämnd:** Kulturnämnden**Dag, tid:** 2024-10-23, kl. 14:00**Plats:** Kulturförvaltningen**Övrigt:**

Ärenden:	Dnr:	Sida:
Beslutsärenden		
1 Verksamhetsplan 2025-2027	KN.2024.25	2 - 12
Beredningsärenden		
2 Årsbidrag 2025 Hembygdsföreningar	KN.2024.4	13 - 14
3 Årsbidrag 2025 Kulturföreningar	KN.2024.5	15 - 20
4 Årsbidrag 2025 Stiftelser	KN.2024.6	21 - 22
5 Årsbidrag 2025 Vandalorum	KN.2024.8	23 - 24
6 Arrangemangsbidrag 2024, Smålands Konstnärsförbund, Vad säger konstnären?	KN.2024.47	25 - 29
7 Tema sammanträden 2025		30
Informationsärenden		
8 Förvaltningen		31 - 38
9 Bibliotek		
10 Konst		
11 Rapporter		
12 Meddelanden		39 - 65
13 Övrigt		

Raymond Pettersson
OrdförandeVeronica Gustafsson
Sekreterare

Verksamhetsplan 2025–2027

Ärendebeskrivning

Verksamhetsplan upprättas varje år och är underlag för kommunfullmäktigesbeslut om budget.

Verksamhetsplan 2025–2027 ska lämnas senast 31 oktober 2024 till ekonomiavdelningen kommunstyrelsen.

Beslutsförslag

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att godkänna förvaltningens förslag till Verksamhetsplan 2025–2027, samt

att överlämna verksamhetsplanen till kommunstyrelsen.

Lars Alkner
Förvaltningschef

Verksamhetsplan för kulturnämnden 2025–2027

Antagen av nämnd: Kulturnämnden

Datum: 20241023, § x

Dokumentet gäller från: 2025-01-01

Dokumentansvarig: ordf. Raymond Pettersson, förvaltningschef Lars Alkner

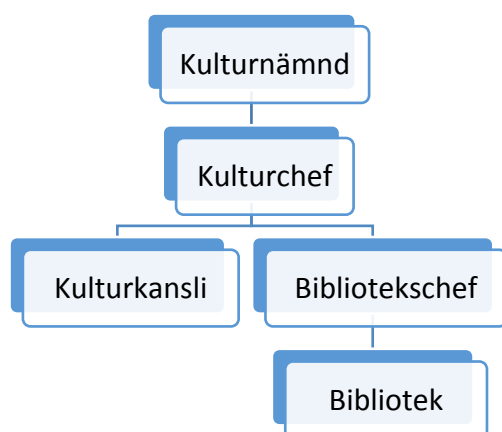
Innehåll

Innehåll	2
1. Nämndens uppdrag enligt reglemente	3
1.1 Organisationsbeskrivning	3
1.2 Uppdragets omfattning	3
2. Verksamhetsåren 2025 - 2027	3
2.1 Strategier och metoder	3
3. Utmaningar och framtida utveckling	3
4. Nämndens mål och uppdrag	4
4.1 En stark kommun	5
4.2 En attraktiv kommun	6
4.3 En grön kommun	7
4.4 En trygg kommun	8
4.5 Uppdrag utifrån beslutad budget	9
5. Nämndens Ekonomi	10
5.1 Driftbudget 2025 samt plan 2026-2027	10
5.2 Investeringsbudget 2025 samt –plan 2026-2029	10
6. Nämndens HR.....	11
7. Omsättningstal och nyckeltal.....	13
8. Sammanfattning	13

1. Nämndens uppdrag enligt reglemente

Nämnden svarar för den allmänkulturella verksamheten och kommunens folkbibliotek.

1.1 Organisationsbeskrivning

1.2 Uppdragets omfattning

Kulturnämnden representerar kulturbenet i Gummifabrikskonceptet och deltar aktivt i samverkan inom huset. Därmed fungerar nämnden som en länk mellan Gummifabrikens övriga verksamhet och den kommunala organisationen.

Kulturnämnden ansvarar för folkbibliotekens verksamhet. Den styrs av den nationella bibliotekslagen, som ligger till grund för den regionala och den kommunala biblioteksplanen. Biblioteken har ett omfattande samarbete med barn- och utbildningsförvaltningen när det gäller att inspirera barn och unga till läsning. De mer öppna biblioteken i Rydaholm, Bor, Bredaryd och Forsheda är också skolbibliotek. Det finns även en bokbil som främst används till förskolebesök. Andra grupper utöver barn och unga som ges hög prioritet är personer med funktionsnedsättning och kommuninvånare med annat modersmål än svenska.

Kulturnämnden ger bidrag till föreningar och stiftelser inom kulturområdet samt till studieförbunden. Årligen delas tre kulturstipendier ut.

Kulturnämnden har en egen programverksamhet som speglar olika konstarter och kulturyttringar i samhället, ofta i samverkan med andra aktörer. Årligen arrangeras Värnamo Filmhistoriska Festival och Smålands Litteraturfestival SmåLit.

Kulturnämnden köper in och förvaltar konsten i såväl det offentliga rummet som i kommunala lokaler. Enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning tillämpas vid ny-, till- och ombyggnation.

Kulturnämnden arbetar med att bevara och tillgängliggöra kulturarvet i samverkan med bland annat hembygdsrörelsen och Jönköpings läns museum.

2. Verksamhetsåren 2025 - 2027

Utnämningen till Årets kulturkommun 2024 har inte bara givit nationell uppmärksamhet och ökat intresse för Värnamo kommuns arbete med kultur. Den ger därtill kulturnämnden kraft att möta kommande utmaningar. För utmaningar saknas inte. Utmärkelsen förpliktar och kulturförvaltningen har de senaste åren genomfört en rad förändringar och satsningar som nu behöver lite tid att stabiliseras. Samtidigt skapar en nedskrivna befolkningsprognos och begränsade ekonomiska resurser nya utmaningar. Ett av nyckelorden för att möta dessa är samverkan.

2.1 Strategier och metoder

Det har varit ett antal intensiva och utmanande år för kulturförvaltningen. En försenad flytt till Gummifabriken följdes av en pandemi. 2022 återstartade verksamheten och därefter tog arbetet med att skapa en likvärdig biblioteksservice i hela kommunen fart på allvar, med omfattande förändringar som följd. Biblioteket i Bredaryd har flyttat till nya lokaler och blivit meröppet, vilket innebär att besökare kan komma in i biblioteket även på obemannade tider med hjälp av kod och passerkort. Biblioteken i Forsheda, Rydaholm och Bor har byggts om och även de blivit meröppna.

Den gamla biblioteksbussen avvecklades i december 2023. Sedan januari 2024 besöker en nyinköpt bokbil alla förskolor i kommunen som inte har gångavstånd till ett bibliotek, så att alla barn i kommunen ska erbjudas en likvärdig biblioteksservice. Därigenom skapas förutsättningar att ge alla barn goda läsvanor som hjälper dem att klara framtida studier och yrkesliv.

Till skillnad från bussen kör bokbilen inga turer riktade till allmänheten. För att kompensera detta görs ett försök med bybibblor, som är olika former av hämtställen där beställda böcker kan hämtas och återlämnas. I nuläget finns bybibblor i Nydala, Dannäs, Fryele, Ohs, Hånger och Horda. Det har dock visat sig att många av biblioteksbussens låntagare föredrar att använda de meröppna filialerna, snarare än bybibblorna som har väldigt varierande nyttjandegrad. Varje bybibbla utvärderas årligen, för att hitta en bra avvägning mellan satsade resurser och det värde som skapas för kommuninvånarna.

De omfattande förändringarna inom biblioteksverksamheten har skapat en hel del nya arbetsuppgifter, vilket medfört att arbetssättet har behövt anpassas. De kommande åren behöver vi justera och utveckla rutiner och organisation att försöka hitta bästa möjliga balans mellan effektivitet, service till kommuninvånarna och personalens arbetssituation. Under 2025 kommer ett nytt verksamhetssystem att upphandlas och implementeras. Därtill införs Office 365 i hela kommunen, vilket kräver personella resurser. Därför planeras inga nya stora förändringar av biblioteksverksamheten, utöver det utvecklingsarbete som pågår kontinuerligt. Exempel på det är nya användningsområden för bokbilen, ombyggnationen av Ungdomsrummet på stadsbiblioteket och ett ökat lokalt ägarskap av Smålands Litteraturfestival SmåLit som även flyttar från vår till höst.

Från hösten 2025 finns lagkrav på att alla skolor måste ha skolbibliotek bemannade med utbildade bibliotekarier och det skjuts även till statliga medel för ändamålet. Skolbiblioteken är rektorernas ansvar, men här behöver folk- och skolbibliotek arbeta tillsammans. Därför pågår en skolbiblioteksutredning i samverkan med barn- och utbildningsförvaltningen, med syfte att finna synergier och skapa bästa möjliga biblioteksverksamhet för såväl skolelever som övriga biblioteksbesökare. En viktig aspekt är kompetensförsörjningen, då den nya lagstiftningen kommer att leda till stor brist på utbildade bibliotekarier.

Även Kriminalvårdens etablering i Hörle kan påverka biblioteksverksamheten. I flera andra kommuner är det de kommunala folkbiblioteken som ansvarar för biblioteksservicen för de intagna. Tillsammans med kulturskolan fortsätter arbetet med att nå fler barn och unga och bredda kulturutbudet. En kulturtrappa garanterar att alla barn på ett likvärdigt sätt får möta kultur genom skolan. Som en del i det arbetet är det viktigt att hitta en långsiktig finansiering av åttondeklassarnas besök på Vandalorum. Genom att omfatta en hel årskurs uppnås en rationalitet och likvärdighet, samtidigt som Värnamos position som möbel-, konst- och designstad stärks. Genom samverkan med näringslivet kan besöket även bli en del av arbetet med att öka intresset för tekniska utbildningar.

Vandalorum fortsätter skapa utställningar som tilltalar såväl publik som kritiker, och dess betydelse för Värnamos attraktivitet och status som kulturkommun kan knappast överskattas. Med den utemiljö som har skapats och den utbyggnad som planeras tar Vandalorum ytterligare kliv. Det är viktigt att kommunen fortsätter att agera samlat och i samverkan med region och stat för att stödja verksamhetens utveckling.

Värnamo Filmhistoriska Festival har på bara tre år etablerat sig som en självklar mötesplats i Filmsverige och lockar en växande publik både lokalt och nationellt. Projektiden löper ut vid årsskiftet 2024/2025, så arbetet med att säkra en permanent finansiering och organisation pågår.

3. Utmaningar och framtida utveckling

Kulturpolitik handlar kanske inte främst om att få ut så mycket som möjligt för pengarna, utan om att få ut så mycket olika kultur som möjligt. Om att skapa goda förutsättningar för en mångfald av kulturella uttryck där prövande, nyskapande, misslyckande och ibland till och med ineffektivitet bejakas. Det handlar om demokrati, yttrandefrihet och att vi ska få möjlighet att utvecklas och växa som människor – omistliga värden i en kommun som vill vara den mänskliga tillväxtkommunen. Med det sagt ska naturligtvis den löpande verksamheten bedrivas så att kulturen når så många som möjligt. De befintliga resurserna måste användas klokt och effektivt, något som blir än viktigare med en nedskreven befolkningsprognos där färre i yrkesverksam ålder ska försörja en växande andel äldre. Här är det viktigt att lyfta kulturens hälsofrämjande effekter och det arbete som görs med kulturunderstödd rehabilitering (KUR) och en omfattande programverksamhet för en äldre publik. Ett bra sätt att möta utmaningen med krympande resurser och ökad efterfrågan, är att ytterligare fördjupa samverkan inom olika områden. Avtalet om kultursamverkan mellan GGVV-kommunerna löper ut januari 2025 och det arbetas med ett nytt treårsavtal.

Ett nytt treårsavtal med Smålands Musik och Teater har tecknats under 2024, vilket garanterar att Gummifabriken även fortsättningsvis fungerar som en andrascen i länet för musik och teater. Även dansen är med i detta avtal, eftersom dans är en av de allra största fritidsaktiviteterna bland barn och unga i Värnamo kommun. Det gör det angeläget att fortsätta det gemensamma arbetet med att stärka dansen som scenkonst. En ansökan har gjorts till Kulturrådet för att kunna permanenta satsningen på Dans Spira Extended, där nyutexaminerade dansare kan få en första anställning.

Den utredning som gjorts om ökad samverkan mellan folkbiblioteken i Jönköpings län behöver omsättas i faktiska insatser. Det har redan skett en ökad samverkan på några mindre områden, men de verkligt stora effekterna kan uppnås på fem-tio års sikt. Det kan handla om samverkan kring avtal, upphandlingar, kompetensutveckling och andra områden där samverkan kan minska kostnaderna. Men de största utmaningarna är nog inte de ekonomiska, utan att nå ut med kulturen till alla. Det gäller inte minst det läsfrämjande arbetet bland barn och unga. Den långsiktiga trenden är att utlåningen av fysiska böcker minskar i hela landet, men det innebär inte att biblioteken blir mindre viktiga när det gäller kunskapsförmedling och läsfrämjande. Tvärtom. Bibliotekens roll förändras, men de är minst lika betydelsefulla för kommuninvånarna och har en viktig funktion i samhället. Detta blev extra tydligt under pandemin då även behovet av att minska det digitala utanförskapet blev uppenbart för alla. Här spelar bibliotekets digitala handledning en viktig roll.

Kulturen och biblioteken spelar en viktig roll i tider av bristande källkritik, fake news, polarisering och ett ifrågasättande av de demokratiska värderingar som vi så länge har tagit för givna. Här kan biblioteken i än högre utsträckning bli demokratiska mötesplatser och kulturen kan vara en brygga mellan människor. Detsamma gäller Gummifabriken, som är mer än ett hus. Gummifabriken bär en idé om kulturens roll i samhällsbygget och symboliserar tron på en ljus framtid för Värnamo kommun. Ett hus som gör det lite roligare att bo i Värnamo, som får oss att mötas och må bättre. Gummifabriken bidrar till att fler vill bo i och besöka den mänskliga kultur- och tillväxtkommunen Värnamo.

4. Nämndens mål och uppdrag

4.1 En stark kommun

En stark ekonomi säkrar välfärden

Värnamo går in i en utmanade tid och många invånare och verksamheter får det tuffare ekonomiskt på grund av omvärldsläget. Värnamo kommunkoncern har en välskött ekonomi och ska fortsätta att utveckla en effektiv förvaltning, med klok användning av resurserna, för att klara kommunens uppdrag kring välfärd, samhällsplanering och demokrati. En av förutsättningarna och utmaningarna för att klara välfärdsuppdraget är kompetensförsörjningen.

Underrubriker: God ekonomisk hushållning, Välfärd, Tillgänglig och effektiv, Attraktiv arbetsgivare

Nämnd/bolagsmål: Att främja digital delaktighet hos kommuninvånarna.

	Tidigare år	Senaste utfall	Målnivåer		
Indikator			2025	2026	2027
Antal deltagare i digital handledning enskilt eller vid kurstillfälle.	113 (22)	214 (23)	225	235	240
Antal sidvisningar på bibliotekswebben.	0 (22)*	(23)*	300 000	305 000	310 000

*Har ej kunnat mätas förrän 2023. Ingen helårssiffra för 2023 ännu.

4.2 En attraktiv kommun

En attraktiv kommun med välmående näringsliv och hållbar tillväxt

För att leva upp till visionen om den mänskliga tillväxtkommunen behöver Värnamo vara attraktivt och stimulera hållbar tillväxt. Genom välmående näringsliv och växande arbetsmarknad skapas ekonomisk hållbarhet som ger valfrihet och möjligheter att investera i välfärd, trygghet och en grönare kommun. För att klara framtidens utmaningar behöver arbetskraft och kompetens motsvara de behov som finns både inom offentlig- och privat sektor.

Underrubriker: Företagande och jobb, Kultur och fritid, Stad och land, Kunskapskommunen, Omvärld och samarbete

Nämndsmål: Att alla oavsett ålder, bakgrund och förutsättningar ska kunna ta del av bibliotekets tjänster. Att kommunens invånare ska erbjudas ett programutbud med bredd och spets.

	Tidigare år	Senaste utfall	Målnivåer		
Indikator			2025	2026	2027
Antal meröppetlåntagare.*	129 (23)	282 (24)	320	340	360
Aktiva låntagare i kommunala bibliotek, antal/1 000 inv.	286 (22)	267 (23)	270	275	280
Antal besök på stadsbiblioteket.**	134 123 (22)	152 520 (23)	153 000	154 000	155 000
Aktivitetstillfällen för barn och unga i kommunala bibliotek, antal/1 000 inv. 0–18 år	45,6 (22)	67,0 (23)	65	70	70
Antal besök på Värnamo Filmhistoriska Festival (exklusive skolbio).	2 300 (23)	3 000 (24)	3 000	3 100	3 200

*Meröppet infördes stegvis under 2023. Siffran för 2024 avser 240831.

** Pandemirestriktioner under början av 2022. Antal besök har inte kunnat mätas korrekt under 2024, då besöksräknaren inte fungerat som den ska under första halvåret.

4.3 En grön kommun

En god miljö är grunden för vår välfärd. Värnamo ska utvecklas så att både människor och miljö mår bra.

Värnamo har stora möjligheter att agera för ett hållbart samhälle genom ett långsiktigt och målmedvetet miljöarbete. Vi har ett ansvar att föregå som gott exempel, att verka som katalysator och göra det möjligt och enklare för invånare, verksamheter och företag att ställa om och leva mer hållbart. Genom utveckling, förvalterskap och samverkan skapas en grönare kommun med hög livskvalitet och låg miljöpåverkan.

Underrubriker: *Klimatpåverkan, Lätt att göra rätt, Anpassning till ett förändrat klimat, Ekosystem och biologisk mångfald*

Nämndmål: Att främja ett levande och tillgängligt kulturarv som bevaras, används och utvecklas.

	Tidigare år	Senaste utfall	Målnivåer		
Indikator			2025	2026	2027
Antal avtal med skötselplaner med länsstyrelsen avseende fornvård.	0 (23)	5 (24)	10	15	20

4.4 En trygg kommun

Där varje invånare ges goda möjligheter att leva utifrån sina förutsättningar och att leva livet hela livet.

En trygg kommun kännetecknas av att kommunens invånare känner sig trygga i att utvecklas och söka nya möjligheter. Detta omfattar både boende, sysselsättning, levnadsmiljö och fritid. Kommunen berikas av mångfald och känslan av att alla har en plats och alla får plats. Utmanande tider kräver större ansvar. Kommunen vill därför prioritera tidiga insatser för en långsiktig och hållbar trygghet.

Underrubriker: *Välkomnande, tillgänglig och inkluderande, Barnens bästa först, En äldrevänlig kommun, Kris och säkerhet*

Nämndmål: Att arbeta läsfrämjande och att öka läslusten bland barn och unga.

	Tidigare år	Senaste utfall	Målnivåer		
Indikatorer			2025	2026	2027
Antal förskolebesök och andra aktiviteter med bokbilen.	0 (22)*	0 (23)*	250	255	260
Barnbokslån i kommunala bibliotek, antal/barn 0–17 år.	12,0 (22)	14,0 (23)	10,5	11,0	11,0

*Bokbilen togs i bruk januari 2024.

5. Nämndens Ekonomi

5.1 Driftbudget 2025 samt plan 2026–2027

Kulturnämndens driftbudgetramar för år 2025 är 37,6 miljoner kronor, för år 2026 37,7 miljoner kronor och för år 2027 37,9 miljoner kronor.

DRIFTVERKSAMHET	Bokslut 2022	Bokslut 2023	Budget 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
<i>Nettobelopp i miljoner kronor med en decimal</i>						
Nämnd- och styrelseverksamhet	0,5	0,7	0,7			
Konsument-/energirådgivning	0,1	0,0	0,0			
Allmän kulturverksamhet, övrig	5,8	6,4	6,7			
Bibliotek	19,0	20,8	21,4			
Kostnadsfördelning kulturförvaltningen	8,1	8,8	8,1			
TOTAL NETTOKOSTNAD	33,5	36,7	36,9	37,6	37,7	37,9

5.2 Investeringsbudget 2025 samt -plan 2026–2029

Kulturnämndens investeringsbudget för år 2025 är 3,9 miljoner kronor.

Kulturnämndens investeringsplan för åren 2026–2029 är totalt 6,4 miljoner kronor.

Projektnamn/Projektgruppering		Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
<i>Belopp i miljoner kronor med en decimal</i>	<i>Projektblad nr</i>					
<i>Inventarier och IT-utrustning</i>	<i>KN 001</i>	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
<i>Bibliotekssystem, biblioteksfilialer, bokbil, bybibblor</i>	<i>KN 006</i>	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Konstanslag, konstnärlig gestaltning KN och TFN</i>	<i>KN 003</i>	3,0	1,3	1,3	1,3	1,3
SUMMA INVESTERINGAR		3,9	1,6	1,6	1,6	1,6

6. Nämndens HR

Sjukfrånvaron ligger på en relativt låg nivå. Eftersom förvaltningen har så pass få anställda, får enstaka sjukskrivningar stor påverkan på den totala sjukfrånvaron. Övertidskostnaden är fortsatt på en mycket låg nivå.

Tjänsten som ungdomscoach har flyttats över till medborgarförvaltningen, och vid årsskiftet 2024/2025 regleras det även i budgetramen.

	2022-12-31	2023-12-31	Förändring
Tillsvidareanställda, antal	27	27	Oförändrat
Tillsvidareanställda, årsarbetare	26	26	Oförändrat
Tillsvidareanställda, genomsnittligt antal årsarbetare under året			
Tidsbegränsat månadsanställda, antal	1	2	+1
Tidsbegränsat månadsanställda, årsarbetare	1	2	+1
Tidsbegränsat månadsanställda, genomsnittligt antal årsarbetare under året			
Andel kvinnor, %	81,5	81,5	Oförändrat
Sysselsättningsgrad, %	96,9	97,3	+0,4 procentenheter

	2022-12-31	2023-12-31	Förändring
Övertid exklusive PO, tkr*	30	5	-25
Övertid, timmar**	64	6	-58
Fyllnadstid exklusive PO, tkr*	2	4	+2
Fyllnadstid, timmar**	46	63	+17
Timlön exklusive PO, tkr*	254	214	-40
Timlön, timmar**	1 604	1 298	-306
Personalkostnad inklusive PO, exklusive pension och övriga lönejusteringar, tkr*	14 717	16 063	+1 346
Kostnader för inhyrd personal, tkr	0	0	Oförändrat

*Kostnader enligt bokföringen per 2023-12-31 som avser timmar utförda december 2022 - november 2023 (12 månader). Inklusive deltidssbrandmän. I personalomkostnadspåslägg (PO) ingår lagstadgade arbetsgivaravgifter samt avgifter till avtalspensioner och försäkringar.

**Timmar utförda december 2022 - november 2023 (12 månader). Exklusive deltidssbrandmän.

	2022-12-31	2023-12-31	Förändring
Sjukfrånvaro, % *	3,85	4,10	+0,25 procentenheter
Andel sjukfrånvaro längre än 60 dagar, % *	40,93	39,24	-1,69 procentenheter
Sjuklön exklusive PO (månadsavlönade, timavlönade), tkr **	130	119	-11

*Sjukfrånvarotid januari 2022 - november 2022. I förvaltningsberättelsen finns information om sjukfrånvarotid januari 2022-december 2022.

**Kostnader enligt bokföringen per 2022-12-31. I personalomkostnadspålägget (PO) ingår lagstadgade arbetsgivaravgifter samt avgifter till avtalspensioner och försäkringar.

	2022-12-31	2023-12-31	Förändring
Personalomsättning, %	15,5	3,7	-11,8 procentenheter
Personalomsättning exkl. pensionsavgångar, %	11,6	0	-11,6 procentenheter
Pensionsavgångar, antal faktiska	1	1	Oförändrat

*Avser tillsvidareanställda.

Pensionsavgångar prognos (beräknat vid 65 års ålder)	Prognos 2024	Prognos 2025	Prognos 2026	Prognos 2027	Prognos 2028
Antal	1	0	0	1	0

*Avser tillsvidareanställda.

7. Omsättningstal och nyckeltal

Omsättningstal och nyckeltal	2020	2021	2022	2023
Antal utlån.*	166 782	149 115	165 147	182 509
Andel utlån barn/ungdom av totala antalet utlån.	53%	53%	53%	55%
Antal arrangemang.*	518	644	826	1 036
Vad tycker du om bibliotekens utbud när det gäller böcker och tidskrifter? Andel positiva (SCB)	Mäts ej	96	Mäts ej	97
Vad tycker du om bibliotekens digitala utbud när det gäller böcker och tidskrifter? Andel positiva (SCB)	Mäts ej	93	Mäts ej	97
Vad tycker du om bibliotekens utbud när det gäller aktiviteter? (t ex bokklubb, författarbesök, sagostunder, utbildning) Andel positiva (SCB)	Mäts ej	-**	Mäts ej	85
Vad tycker du om det lokala kultur- och nöjeslivet i kommunen? (t ex konstutställning, teater, konserter etc) Andel positiva (SCB)	Mäts ej	67	Mäts ej	80
Vad tycker du om kommunens arbete för att främja det lokala kulturlivet? Andel positiva (SCB)	Mäts ej	70	Mäts ej	75
HME – Hållbart medarbetarengagemang.	Mäts ej	66	Mäts ej	90

*Antal utlån och arrangemang påverkades kraftigt av stängda bibliotek och restriktioner under pandemin.

**För få svarande för att SCB ska redovisa svaren.

8. Sammanfattning

Utnämningen till Årets kulturkommun 2024 har föregåtts av ett antal intensiva år med ett omfattande förändrings- och utvecklingsarbete. Därför behövs nu en tid där förändringarna får landa och stabiliseras. Biblioteksverksamheten behöver efter införandet av bokbil, meröppna filialer och bybibblor de kommande åren justera och utveckla rutiner och organisation att försöka hitta bästa möjliga balans mellan effektivitet, service till kommuninvånarna och personalens arbetssituation. Samtidigt ska ett nytt verksamhetssystem införas och implementeras.

Värnamo Filmhistoriska Festival ska ta steget från projekt till verksamhet och hitta en stabilitet i ekonomi och organisation.

För att ytterligare stärka Värnamos position som möbel-, konst- och designstad, behöver vi tillsammans med kulturskolan hitta en hållbar lösning för åttondeklassarnas besök på Vandalorum inom ramen för kulturtrappan.

Behovet av stabilisering till trots, kan vi se fram emot ett fortsatt spännande kulturliv som fortsätter överraska i den mänskliga kultur- och tillväxtkommunen Värnamo!

Årsbidrag 2025 Hembygdsföreningar

Ärendebeskrivning

Förslag på fördelning av årsbidrag till hembygdsföreningar gällande 2025 enligt bilaga.

Beslutsförslag

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att godkänna fördelningen av årsbidrag enligt förslag.

Veronica Gustafsson
Ekonomiadministratör

Lars Alkner
Förvaltningschef

Hembygdsföreningar

Förening	Förslag 2025	Bidrag 2024	Diff
Bredaryds hembygdsförening	18 000	17 000	1 000
Dannäs hembygdsförening	13 000	12 000	1 000
Forsheda hembygdsförening	14 000	14 000	0
Fryele hembygdsförening	18 000	18 000	0
Gällaryds hembygdsförening	11 000	12 000	-1 000
Hånger hembygdsförening	13 000	14 000	-1 000
Kärda hembygdsförening	8 000	7 000	1 000
Nydala hembygdsförening	7 000	6 000	1 000
Rydaholms hembygdsförening	20 000	21 000	-1 000
Torskinge hembygdsförening	12 000	13 000	-1 000
Tånnö hembygdsförening	6 000	5 000	1 000
Voxtorps hembygdsförening	15 000	16 000	-1 000
Värnamo hembygdsförening	14 000	14 000	0
Totalt:	169 000	169 000	

Årsbidrag 2025 Kulturföreningar

Ärendebeskrivning

Förslag på fördelning av årsbidrag till föreningar inom kulturområdet gällande 2025 enligt bilaga.

Beslutsförslag

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att godkänna fördelningen av årsbidrag enligt förslag.

Veronica Gustafsson
Ekonomiadministratör

Lars Alkner
Förvaltningschef

Kulturminnesvård och bio

Förening	Förslag 2025	Bidrag 2024	Diff
Bredaryds Bygdegård	24 000	27 000	-3 000
Drömminge bygdegårdsförening	4 000	5 000	-1 000
Föreningen Munkaleden	3 000	3 000	0
Föreningen Nydala Klosterträdgård	13 000	17 000	-4 000
Föreningen Åminne Bruksmuseum	10 000	10 000	0
Hamra Byalag	10 000	9 000	1 000
Historiska Sällskapet Gamla Wernamo	25 000	20 000	5 000
Hjälshammar-Nöbbeled Bygdegårdsf.	9 000	8 000	1 000
Hångers Samhällsförening	8 000	8 000	0
Ohs Bruks Järnvägs Museiförening	57 000	56 000	1 000
Ohs samhällsförening	7 000	0	7 000
Rydaholms trädgårdsförening	4 000	4 000	0
Shalom Värnamo	3 000	0	3 000
Skaftarps Kvarnförening	3 000	3 000	0
Vidfamnes Vänner	5 000	4 000	1 000
Värnamo Modelljärnvägsförening	12 000	15 000	-3 000
Värnamo Släktforskarförening	12 000	10 000	2 000
Värnamo Trädgårdsförening	6 000	6 000	0
Wernamo Filmstudio	6 000	7 000	-1 000
Totalt:	221 000	212 000	

Musikföreningar

Förening	Förslag 2025	Bidrag 2024	Diff
Bredaryds Gammeldansförening	12 000	12 000	0
Finnvedens Dragspelsklubb	13 000	13 000	0
Finnvedin Katrilli	15 000	15 000	0
Horda Musikkår	24 000	21 000	3 000
Musikkåren Lyran	55 000	50 000	5 000
Värnamo Kammarkör	16 000	15 000	1 000
Värnamo Missionskyrkas brassband	32 000	37 000	-5 000
Värnamo Storband	10 000	9 000	1 000
Östbogilletts folkdanslag	17 000	21 000	-4 000
Totalt:	194 000	193 000	1 000

Konst och kultur

Förening	Förslag 2025	Bidrag 2024	Diff
Bredaryds kulturförening	12 000	12 000	0
			0
Totalt:	12 000	12 000	

Scenkonst

Förening	Förslag 2025	Bidrag 2024	Diff
Riksteatern Värnamo	270 000	270 000	0
Värnamo Scenkonstförening	100 000	100 000	0
Totalt:	370 000	370 000	

Diverse

Förening	Förslag 2025	Bidrag 2024	Diff
Studieförbund*	900 000	900 000	0
Hembygdsföreningar	169 000	169 000	0
Kulturstipendier	45 000	45 000	0
Arrangemang (inkl idépeng unga)	241 000	210 000	31 000
Investeringsbidrag, ledarutbildning	130 000	130 000	0
Totalt:	1 485 000	1 454 000	

* Fördelning inom potten sker vid senare sammanträde.

Årsbidrag 2025 Stiftelser

Ärendebeskrivning

Förslag på fördelning av årsbidrag till stiftelser gällande 2025 enligt bilaga.

Beslutsförslag

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att godkänna fördelningen av årsbidrag enligt förslag.

Veronica Gustafsson
Ekonomiadministratör

Lars Alkner
Förvaltningschef

Stiftelser

	Förslag 2025	Bidrag 2024	Diff
Smålands Konstarkiv	1 431 000	1 403 000	28 000
Stiftelsen Åminne Bruk	404 000	396 000	8 000
Totalt:	1 835 000	1 799 000	36 000

Årsbidrag 2025 Vandalorum

Ärendebeskrivning

Vandalorum får verksamhetsbidrag inom ramen för kultursamverkansmodellen. Formerna för detta, storleken på bidraget och hur indexuppräknings ska ske regleras genom ett avtal mellan Värnamo kommun och Region Jönköpings län. Efter dialog har parterna enats om att räkna upp Vandalorums verksamhetsbidrag 2025 med 3,1 procent. För Värnamo kommuns del av bidraget innebär det en höjning med 48 000 kronor till 1 594 000 kronor.

Beslutsförslag

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att fastställa Stiftelsen Vandalorum årsbidrag 2025 till 1 594 000 kronor.

Veronica Gustafsson
Ekonomiadministratör

Lars Alkner
Förvaltningschef

Förening	Förslag 2025	Bidrag 2024	Diff
Vandalorum	1 594 000	1 546 000	48 000
Totalt:	1 594 000	1 546 000	

Arrangemangsbidrag 2024, Smålands Konstnärsförbund, Vad säger konstnären?

Ärendebeskrivning

Smålands Konstnärsförbund har ansökt om 40 375 kronor i arrangemangsbidrag till publika konstnärsdialoger under namnet ”Vad säger konstnären?”

Bidraget ska användas till ersättning till medverkande konstnärer i enlighet med MU-avtalet. I vanliga fall ges inte arrangemangsbidrag för att betala ersättning till de egna medlemmarna. I detta fall är det dock svårt att göra på annat sätt, då så gott som samtliga yrkesverksamma konstnärer i Småland är medlemmar i Smålands Konstnärsförbund. Det är dessutom angeläget att yrkesverksamma konstnärer så långt som möjligt kan få ersättning enligt avtal för sitt arbete.

Ansökan kommer ett par dagar för sent i förhållande till de två månader som anges i riktlinjerna och den ansökta summan är större än de förväntade kostnaderna efter att intäkterna dragits.

Detta är dock första gången som Smålands Konstnärsförbund söker arrangemangsbidrag och tanken är att ”Vad säger konstnären?” ska bli ett återkommande arrangemang. Att bidra till att skapa en publik dialog med småländska konstnärer är helt i linje med nämndens uppdrag, varför ett bidrag på 20 000 kronor bör beviljas.

Inför nästa arrangemang uppmanas Smålands Konstnärsförbund att inkomma med ansökan i god tid samt att undersöka möjligheterna till en breddad finansiering.

Beslutsförslag

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att bevilja ett arrangemangsbidrag på max 20 000 kronor till Smålands Konstnärsförbund avseende ersättning till medverkande konstnärer.

Lars Alkner
Förvaltningschef

Ansökande förening

Föreningens namn Smålands Konstnärsförbund	Bankgiro/Plusgiro/Bank (inkl banknamn, clearingnr o kontonr) 5040 3484
C/O Ava Valsten	Org.nr 802472-3895
Adress Skulpturvägen 2	E-postadress till föreningen eller kontaktperson forbundet@smkf.org
Postnummer och ort 331 44	Kontaktpersonens funktion inom föreningen Ordförande
Kontaktperson Ava Valsten	Telefon dagtid till kontaktperson 073 949 68 43
E-postadress till kontaktperson forbundet@smkf.org	Ansökt belopp 40375

Om kultur-/fritidsarrangemanget

Namn på arrangemanget Vad Säger Konstnären	Datum för arrangemanget 17 nov	Antal föreställn./framföranden 1
Område (flera kan anges)* ☐ Dans ☐ Musik ☐ Teater ☒ Bild & form ☐ Film ☐ Litteratur ☒ Bildning ☐ Museum/kulturarv ☐ Marknad ☐ Övrigt (ange vad)		
Målgrupp (flera kan anges) ☐ 0-12 år ☐ 13-18 år ☒ 19-25 år ☒ 26 år och äldre		
Samverkar arrangemanget med annan part? ☒ Nej ☐ Ja, ange annan part:		
Beskriv arrangemangets syfte och innehåll samt hur det marknadsförs* Se bilaga		

Ekonomisk kalkyl*

Inkomster	
Biljettintäkter	-
Försäljning/servering	-
Sponsring	-
Bidrag från andra ¹	
Övrigt	1500
Förbundet "får"	1000
lokalen och hjälp med teknik	
Summa inkomster:	2500
¹ Ange vilka andra bidragsgivare ni sökt/fått av:	

Utgifter	
Lokalhyra	500
Material	
Teknik	1000
Annonser/marknadsföring	6000
Resor	
Artist	31875
Övrigt	
Summa utgifter:	40375

Villkor

För att beviljas arrangemangsbidrag ska följande uppfyllas:

- Värnamo kommun ska anges som medarrangör i samtlig marknadsföring.
- Eventuellt polistillstånd för arrangemanget ska sökas av föreningen. Polistillstånd ska vara beviljat innan arrangemanget äger rum.

Information

Ansök senast två månader innan arrangemanget. För att ansökan ska behandlas måste alla fält fyllas i och samtliga obligatoriska handlingar bifogas. Ansökan inklusive bilagor skickas till postadress nedan. Redovisning ska ha inkommit på särskild blankett senast två månader efter arrangemanget. Bidraget kan komma att reduceras om kostnaderna blir lägre än budgeterat och om arrangemanget gjort betydande vinst eller om redovisning uteblir. Ansökan inklusive bilagor skickas till: Kulturförvaltningen, Box 414, 331 24 Värnamo **eller** till Fritidsavdelningen, Tekniska förvaltningen, 33183 Värnamo

Underskrift

Ort och datum Frostabacka 25 sep	Funktion inom föreningen Ordförande / Firmatecknare
Underskrift 	Namnförtydligande Ava Valsten

- Undertecknad är medveten om att föreningen blir **återbetalningsskyldig** ifall beslut om bidrag har fattats på felaktiga grunder, om villkor inte uppfylls eller om medlen används felaktigt.
- Undertecknad är medveten om att föreningen ska följa **Värnamo kommuns policy gällande alkohol och likabehandling**, i enlighet med Riktlinjer för bidrag till hembygdsföreningar och föreningar inom kulturområdet.
- Undertecknad samtycker till att Värnamo kommun sparar och behandlar **personuppgifter** i enlighet med ansökan om bidrag och övriga föreningskontakter.

Information om behandling av personuppgifter

Värnamo kommun behöver hantera och spara personuppgifter om dig. Det gör vi för att kunna handlägga ärenden och fatta beslut som rör dig för att fullgöra våra skyldigheter enligt lag. Du har rätt att kontakta oss om du vill ha information om de uppgifter vi har om dig eller begära rättning eller radering av dina uppgifter. Du kan också göra invändningar eller begära att vi begränsar behandlingen. Du hittar mer information på kommun.varnamo.se/personuppgifter.

Vad säger Konstnären?

Smålands Konstnärsförbund (SMKF) är en ideell kamratförening, grundad 1958, och består av cirka 130 yrkesverksamma konstnärer från Småland. Förbundets verksamhet är knuten till Vandalorum, där det har haft en betydande roll för utvecklingen och expansionen av konstlivet i södra Sverige. Sven Lundh beskrev Smålands Konstnärsförbund som en viktig kraft för både regional och internationell konstutveckling. Förbundet var initiativtagare till Smålands Konstarkiv, grundat 1964, och lade även grunden till det internationellt betydelsefulla projektet Vandalorum. Enligt Lundh hade varken Smålands Konstarkiv eller Vandalorum blivit verklighet utan förbundets stöd, där medlemmarnas ekonomiska bidrag, tydliga identitet och auktoritet bidragit till att föra idéerna framåt.

Sedan förra hösten har vi i Smålands Konstnärsförbund utvecklat ett nytt koncept, där våra medlemmar får möjlighet att beskriva, berätta om, och med bilder eller skulptur visa sin konstnärliga verksamhet. Vår ordförande modererar dessa presentationer och har inför varje möte fört en dialog med de medverkande konstnärerna. Detta har lett till dynamiska samtal om processer, material och intentioner, som har väckt nyfikenhet och initierat nya samtal.

Vi önskar att göra konceptet publikt i och med vår ansökan till Er.

“Vad säger Konstnären?” riktar sig till konstintresserade amatörer, till konstkritiker och yrkesverksamma inom kultursektorn och de som undrar. Genom att aktivt engagera både konstnärer och publik vill vi skapa ett forum där människor med olika bakgrunder kan mötas och utbyta tankar och upplevelser.

Vi vet att det finns ett stort intresse bland våra medlemmar att delta, och vi tror också att det även finns intresse att lyssna. Vår förhoppning är att detta blir en årligen återkommande programpunkt och att vi även kan nå fler och nya grupper såsom nyanlända i kommunen.

Härmed ansöker vi därför om hjälp att genomföra “Vad säger Konstnären?” och betala konstnärerna (för år 2024 fyra st) och en moderator arvode enligt KRO's rekommendationer. Samt en summa för annonsering i lokal dagstidning. **Annonsering sker digitalt på instagram och FB, samt med annons i lokaltidning.** Smålands Konstnärsförbunds styrelse står för lokal och utrustning samt annonsering digitalt och kring-arbete i samband med arrangemanget.

Vårt syfte med “Vad säger Konstnären?” är:

- **Främja dialog och interaktion:** Eventet är ett samtal, där besökare aktivt deltar i diskussionen kring konstverkens betydelser och teman.
- **Skapa nya möten mellan konstnärer och publik:** Genom detta öppna format kan publiken få en möjlighet att ställa frågor och få nya perspektiv på konst och konstnärer nå ut till en bredare publik.
- **Öka förståelsen för samtidskonst:** Genom att låta konstnärerna tala om sina verk får publiken en unik inblick i skapandeprocessen, vilket gör konsten mer tillgänglig och relaterbar.

"Vad säger konstnären?" är ett nyskapande och engagerande konstnärsevent som har potential att föra både konstnärer och publik närmare varandra genom en djupare dialog om konst. Vi hoppas få möjlighet att förverkliga denna idé med Ert stöd och ser fram emot att utveckla projektet vidare tillsammans med Er.

Tack för er tid och ert övervägande.

Med vänliga hälsningar

Styrelsen för Smålands Konstnärsförbund

25 September 2024

Kulturförvaltningen
Veronica Gustafsson nämndssekreterare
Telefon: 0370-37 76 27
E-post: veronica.gustafsson@varnamo.se

Till ledamöter i KN

Kulturnämnden

Förslag Tema sammanträden 2025

Dag		Plats
29 januari	Intern kontroll 2026, beslut Årsberättelse och bokslut 2024, beredande Budgetförutsättningar 2026, info	Kulturförvaltning Gummifabriken
19 februari	Årsberättelse och bokslut 2024, beslut Investeringsbudget med projektblad 2026, beredande	Kulturförvaltning Gummifabriken
26 mars	Investeringsbudget med projektblad 2026, beslut Kulturstipendiater, beredande	Kulturförvaltning Gummifabriken
April	<i>Mötesfritt</i>	
7 maj	Kulturstipendiater, beslut Årsbidrag Studieförbund, beredande Budgetuppföljning per mars och april	Kulturförvaltning Gummifabriken
11 juni	Årsbidrag Studieförbund, beslut Höstens program, info	Kulturförvaltning Gummifabriken
Juli	<i>Mötesfritt</i>	
27 augusti	Delårsbokslut, beredande	Kulturförvaltning Gummifabriken
24 september	Delårsbokslut, beslut Budgetuppföljning per augusti Verksamhetsplan med driftsbudget 2026, beredande (Investeringsbudget med projektblad 2026, reviderad, beredande) Sammanträdesdatum 2026, beredande	Kulturförvaltning Gummifabriken
22 oktober	Verksamhetsplan med driftsbudget 2026, beslut (Investeringsbudget med projektblad 2026, reviderad, beslut) Sammanträdesdatum 2026, beslut Årsbidrag Kulturföreningar och hembygdsföreningar 2026, beredande Tema sammanträden 2026 kulturnämnden, beredande	Kulturförvaltning Gummifabriken
November	<i>Mötesfritt</i>	
3 december	Årsbidrag Kulturföreningar och hembygdsföreningar 2026, beslut Tema sammanträden 2026 kulturnämnden, beslut Budgetuppföljning per oktober Intern kontroll 2026, beredande Diskussion inför budgetprocessen 2027 Vårens program, info	Kulturförvaltning Gummifabriken

Vid varje sammanträde bör info från verksamheten komma med.

Sjukfrånvaro- statistik

per augusti 2024

Målbild

32

2024 ska den totala sjukfrånvaro vara högst 7%

- Delmål för 2023: 7,75% (utfall 2023: 7,36%)
- Sjukfrånvaron 2022 var 8,26%

31 december 2024 ska antal medarbetare med sex sjukfrånvarotillfällen vara 300

- Delmål 2023: 400 medarbetare (utfall dec. 2023: 423 medarbetare)
- 499 medarbetare hade 6 frånvarotillfällen dec 2022

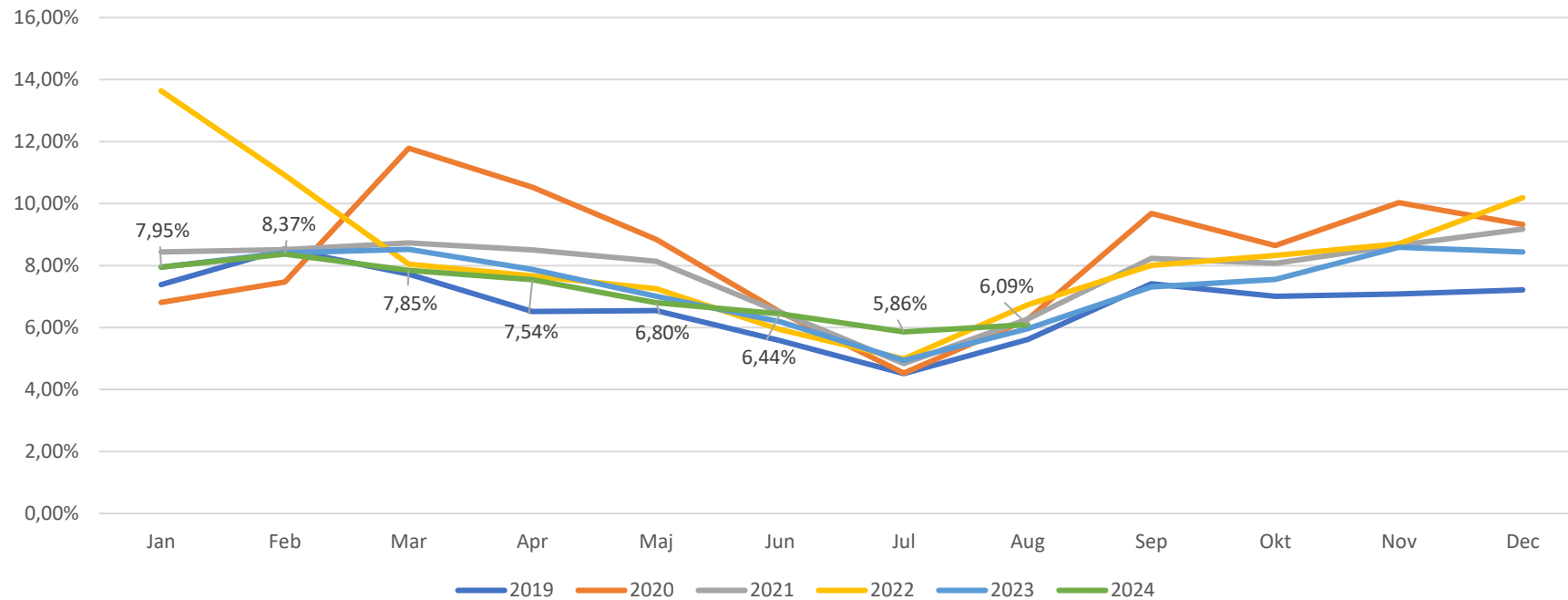
Kort sammanfattning

33

- Sjukfrånvaron i augusti 2024 i Värnamo kommun var 6,09%, vilket är 0,13 procentenheter högre än sjukfrånvaron i augusti 2023 (5,96%).
Jämfört med augusti 2019 (5,62%) är nivån 0,47 procentenheter högre.
- Den ackumulerade sjukfrånvaron per augusti 2024 i Värnamo kommun var 7,11%, vilket är 0,63 procentenheter högre än ackumulerad sjukfrånvaro per augusti 2019 (6,48%).
4 av 8 förvaltningar har högre ackumulerad sjukfrånvaro per augusti 2024 jämfört per augusti 2023.
- 418 personer har 6 eller fler frånvarotillfällen (R12) per augusti 2024. Nivån är lägre än per augusti 2023 (457 personer). Antalet personer med 6 eller fler frånvarotillfällen (R12) är 118 personer fler än målbilden för 2024.
- I augusti 2024 var 64,01% av dagarna med sjukfrånvaro på nivån 90 dagar eller mer.

Sjukfrånvaro % innevarande månad

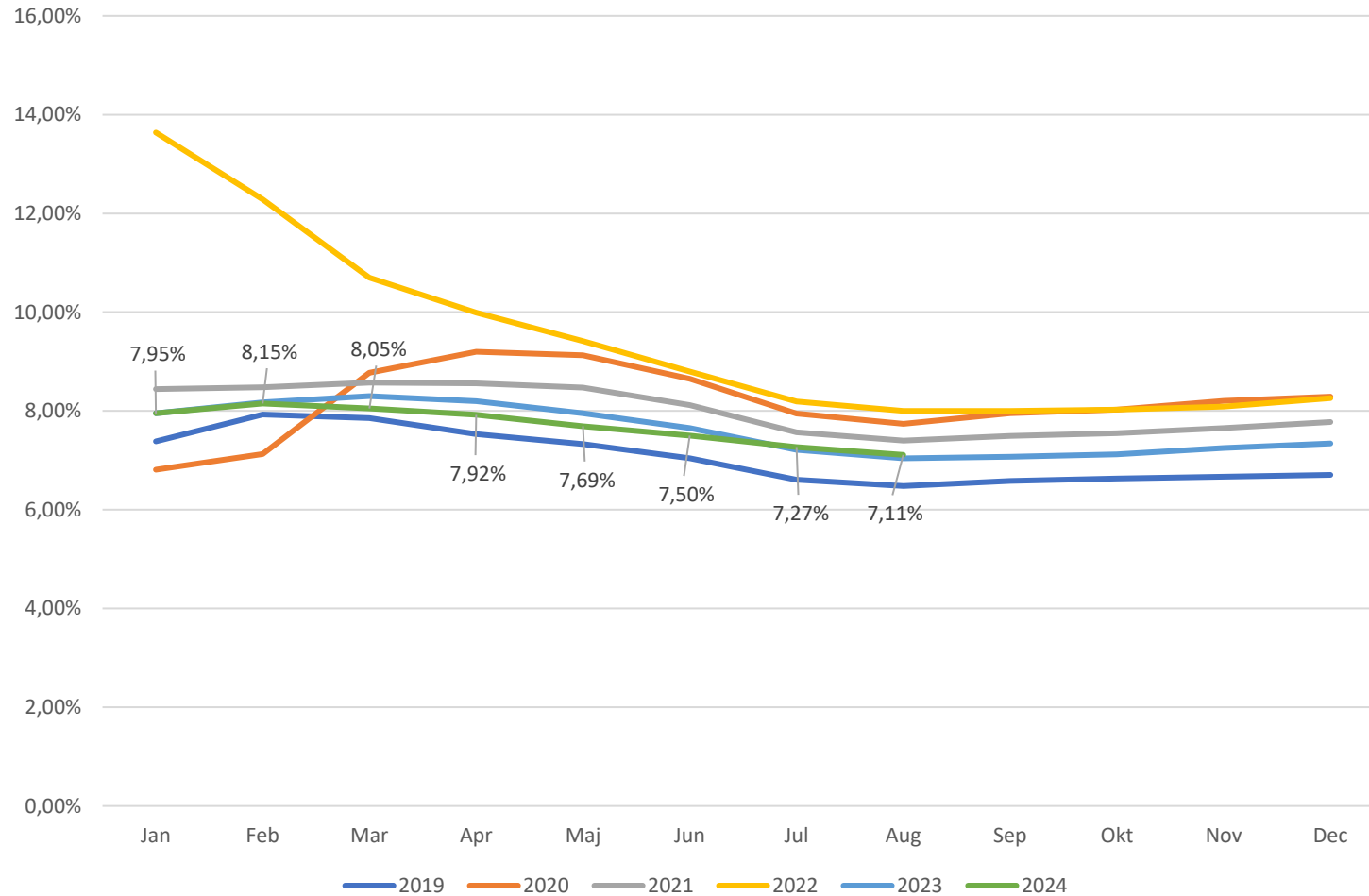
34

År	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2019	7,38%	8,54%	7,72%	6,52%	6,55%	5,58%	4,51%	5,62%	7,41%	7,01%	7,09%	7,21%
2020	6,81%	7,47%	11,79%	10,53%	8,85%	6,50%	4,53%	6,26%	9,68%	8,65%	10,03%	9,33%
2021	8,44%	8,52%	8,73%	8,50%	8,14%	6,49%	4,84%	6,27%	8,23%	8,08%	8,66%	9,18%
2022	13,64%	10,91%	8,04%	7,67%	7,25%	5,94%	4,99%	6,74%	8,01%	8,33%	8,70%	10,19%
2023	7,95%	8,41%	8,52%	7,87%	7,01%	6,19%	4,94%	5,96%	7,31%	7,55%	8,59%	8,44%
2024	7,95%	8,37%	7,85%	7,54%	6,80%	6,44%	5,86%	6,09%				

Sjukfrånvaro ackumulerat

35

Augusti 2023: 7,04%
 Augusti 2022: 8,00%
 Augusti 2021: 7,40%
 Augusti 2020: 7,74%
 Augusti 2019: 6,48%

Ack sjukfrånvaro 2023

Alla kommuner	7,5%
Värnamo	7,4%
Mullsjö	7,3%
Aneby	7,3%
Gislaved	7,0%
Jönköping	7,0%
Jönköpings läns kommuner	6,8%
Eksjö	6,8%
Nässjö	6,8%
Sävsjö	6,7%
Tranås	6,7%
Vetlanda	6,5%
Gnosjö	6,4%
Habo	6,3%
Vaggeryd	6,2%

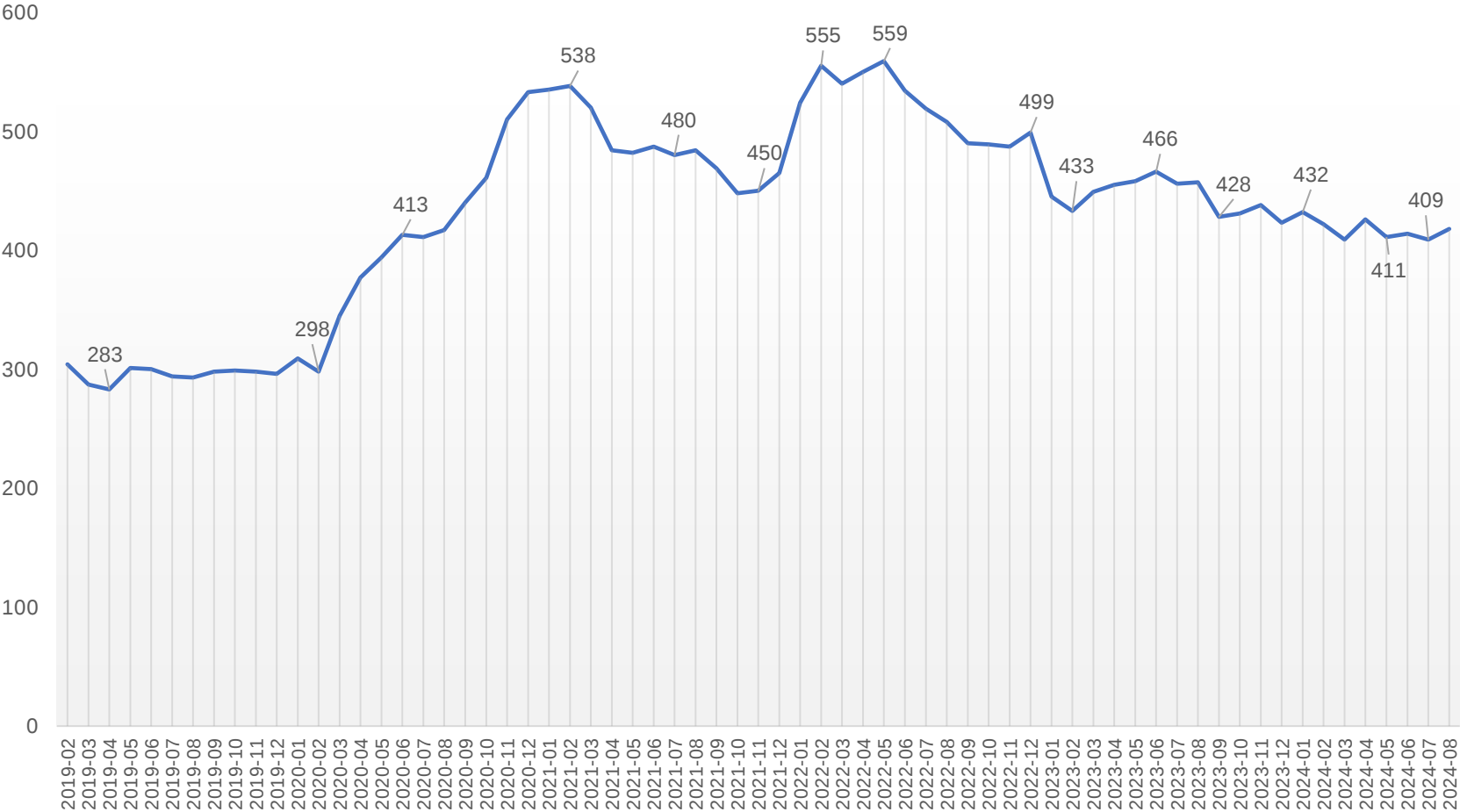
Källa: Kolada N00090

Sjukfrånvaro i procent, ackumulerat per förvaltning

36

	Sjukfrånvaro i procent, ackumulerat augusti 2024	Sjukfrånvaro i procent, ackumulerat augusti 2023
Barn- och utbildningsförvaltningen	6,35% ↑	5,69%
Kommunledningsförvaltningen	2,67% ↓	3,16%
Kulturförvaltningen	5,41% ↑	3,78%
Medborgarförvaltningen	6,68% ↑	5,62%
Omsorgsförvaltningen	9,40% ↓	9,81%
Samhällsbyggnadsförvaltningen	3,71% ↑	3,05%
Serviceförvaltningen	7,51% ↓	8,65%
Teknik- och fritidsförvaltningen	3,49% ↓	5,61%
Värnamo kommun	7,11% ↑	7,04%

Antal personer 6 eller fler frånvarotillfällen (R12)

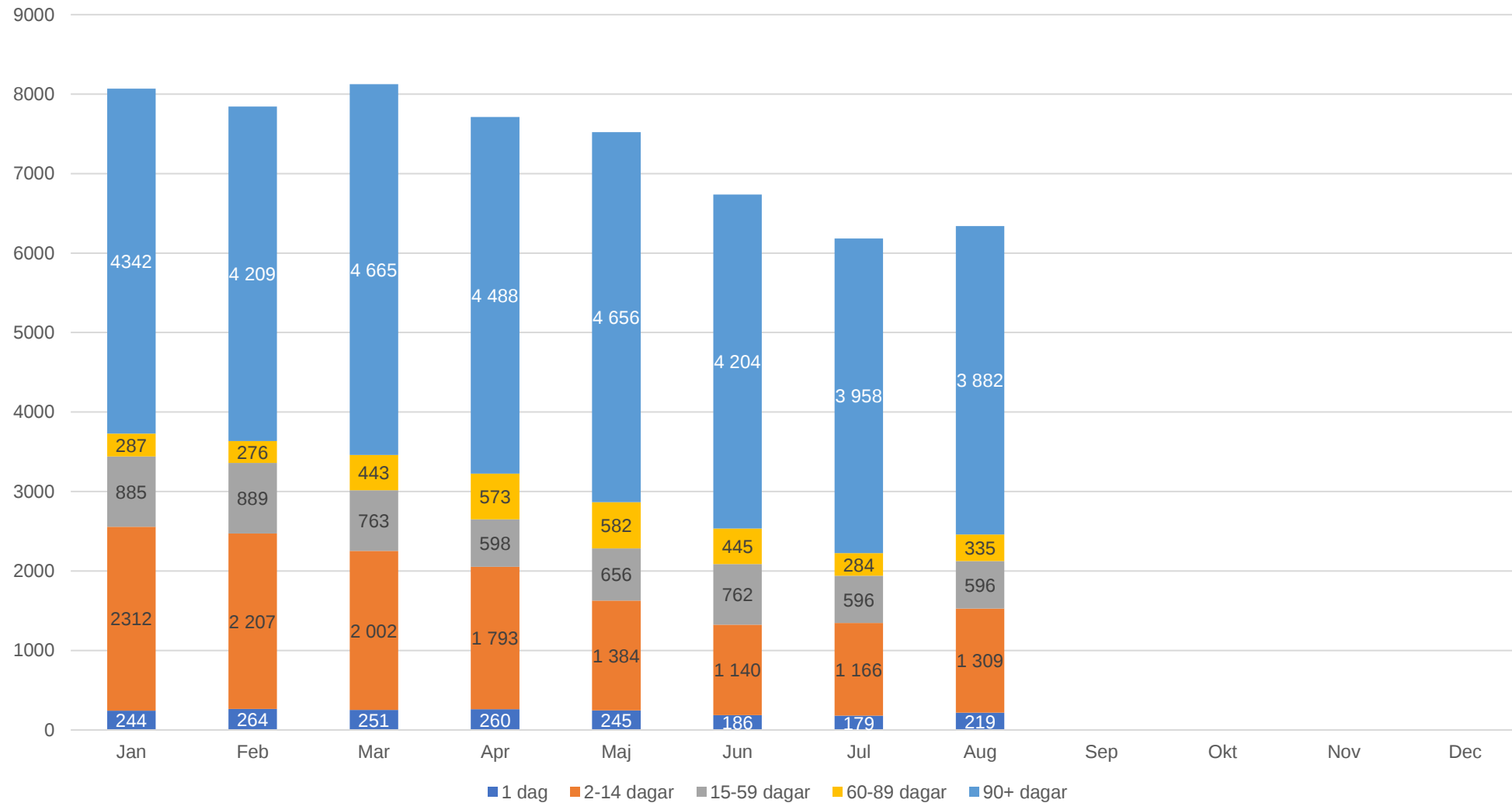

Antal personer 6 eller fler frånvarotillfällen (R12) i förvaltningarna, innevarande månad

	Augusti 2024	Augusti 2023
Värnamo kommun	418	457
BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN	159	155
KOMMUNSTYRELSEN	2	2
KULTURNÄMNDEN	1	0
MEDBORGARNÄMNDEN	19	15
OMSORGSNÄMNDEN	207	207
SAMHÄLLSBYGGNADSNÄMNDEN	3	3
SERVICENÄMNDEN	16	62
TEKNIK- OCH FRITIDSNÄMNDEN	11	13

Antal dagar med sjukfrånvaro per intervall 2024

38

Tillgänglighetsrådet

2024-09-04

1

(4)

Plats och tid:

Kommunfullmäktigesalen, kl. 14.00-16.00

Beslutande:

Filip Wihren Andersson, omsorgsnämnden, ordförande
Margareta Lindahl, omsorgsnämnden
Fredrik Lingskog, kommunstyrelsen
Henric Jonsson, barn- och utbildningsnämnden
Sidsel Wern, kulturnämnden
Ibrahim Candemir, samhällsbyggnadsnämnden
Billy Mähler, servicenämnden
Gottlieb Granberg, teknik- och fritidsnämnden
Anette Hurtig Andersen, medborgarnämnden
Lennart Ottosson, HRF
Mikael Andersson, DHR
Kerstin Berggren, FUB
Margareta Boode, SRF

Övriga deltagande:

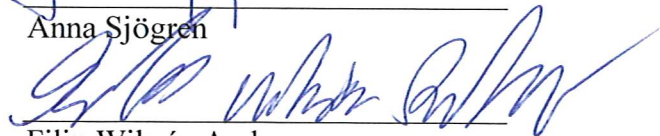
Sandra Viktorin, förvaltningschef
Britt Karlsson, FUB - ersättare
Mats Karlsson, SRF - ersättare
Anna Sjögren, sekreterare

Justeringens plats och tid:

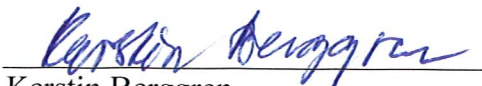
Omsorgsförvaltningen, Värnamo, 2024-

Sekreterare:**Paragrafer:** 20-27

Anna Sjögren

Ordförande:

Filip Wihren Andersson

Justerare:

Kerstin Berggren

KTR § 21

Upprop

KTR § 22

Fastställande av dagordning

Dagordningen fastställs.

KTR § 23

Val av justerare

Kerstin Berggren utsågs att justera protokollet

KTR § 24

Genomgång av föregående protokoll

Återkoppling §14 - Samrådsgrupp varför togs den bort?

Sandra svarar följande på frågan varför samrådsgrupperna togs bort: Samrådsgrupperna har diskuterats tidigare i nämnden och i nämnden har det funnits en uppfattning om att LSS-relaterade frågor skulle kunna rymmas inom tillgänglighetsrådets samverkansram.

Förvaltningen ser inget hinder med att starta upp en samrådsgrupp igen och till hösten planerar man tillsätta en arbetsgrupp för att ta fram ett förslag på ett ramverk för samrådsgruppen.

Margareta poängterar även att det är skillnad på samverkan och samråd.

Återkoppling §17 – Skolsituationen

Se Thomas Carlzons svar i föregående protokoll.

Man arbetar utifrån alla elevers individuella behov och anpassar stödet efter behov.

Rådet kommenterar att de som är inom autismspektrumet verkar vara överrepresenterade bland hemmasittarna.

KTR § 25

Anmällda frågor

Trafiksituationen

Är det planerat någon utvärdering på parkeringsförändringen?

Gottlieb svarar på frågan: Utvärdering kommer att ske.

Upphandlingsenheten har gjort en bra upphandling, man har upphandlat två system där en av apparna har talsvar. Talsvar innebär att man kan tala in zon och registreringsnummer. Det borde kunna ta bort en stor oro för att kunna parkera. Gottlieb poängterade även att kommunen endast har fyra

parkeringar, de övriga parkeringarna tillhör fastighetsägarna. Det är inte bestämt när detta system med app-betalningar kommer att starta. På frågan om kortbetalning, så hänvisar Gottlieb till fullmäktige som tog beslut om att det inte ska vara kortbetalning. Nästa steg är att det kommer bli zon-parkeringar och även gatuparkeringar. Rådet ställde frågan om kyrktorget kommer bli en besöksparkering och det finns ett förslag som utreds av politiken. På frågan hur det blir för dem som arbetar i centrum så svarar Gottlieb att förvaltning ansvarar och beslutar för sin personal. Lennart föreslog att parkeringen utmed Storgatan vid stadshuset, borde göras om så det blir "snedparkering". Gottlieb tar med sig förslaget men kommenterar att man inte gärna vill att bilar backar ut i trafiken.

KTR § 26

Tillgänglighetspris

Arbetsgruppen bestående av Filip, Margareta, Kerstin och Mikael har lämnat ett förslag som har skickats ut tillsammans med kallelsen.

Kommentarer:

- Nomineringstid står den 1 jan-31 april, ska ändras till 30 april
- Följa upp och utvärdera om det får en bra effekt.
- Man anser att pristagaren borde ha en tydlig koppling till Värnamo kommun.
- När ska priset delas ut, det finns ju en funktionshinderdag i november. Däremot så är det trevligt med 6 juni då det är sommar och lite festligt.
- Diskuterades hur juryn skulle se ut, personer från tillgänglighetsrådet och eventuellt kommunalråd.
- När det gäller marknadsföringen så hjälper kommunikatörerna till med marknadsföring via de lokala medierna, men organisationerna har en viktig roll att föra ut det bland sina medlemmar som ofta är hjälpta av förbättrad tillgänglighet.

Förslaget på tillgänglighetspris kommer att gå upp i oktober för beslut. Om man vill göra något inspel så har man en vecka på sig efter det att protokollet är utskickat. Lämna/skicka dina åsikter till Anna Sjögren.

KTR § 27

Kort information från kommunen

Omsorgsnämnden

Filip:

Ekonomi: Stort fokus har varit att närma oss en budget i balans. Idag har vi ett underskott på 5,5 miljoner mot budget. Förra året var siffran 36,6 miljoner. I huvudsak är det anställningsstoppet, tillsammans med minskad sjukskrivning, mindre övertid samt färre vikarier som gett en bättre budget.

Sandra:

En åtgärdsplan kopplat till budget i balans är antagen. 16 områden kommer förvaltningen att arbeta vidare med.

Ett samarbete finns inom GGVV när det gäller Nära vård/Bästa platser. En strategidag arrangeras där man kommer ta del av Ljungbys kommuns samverkan med region Kronoberg. Med på dagen är ledning och politiker från omsorgsnämnden, medborgarnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt teknik- och fritidsnämnden.

Seniormässa anordnas den 15 oktober på Gummifabriken. Där kommer finnas flera utställare, men det kommer även bli teater och föreläsningar.

KHOSS, handlar om att stärka civilt försvar inom socialtjänst och kommunal hälso- och sjukvård samt att stärka krisberedskap inom kommunens verksamheter och kartlägga olika områden, som till exempel elförsörjning såsom reservaggregat, men även kompetenser. Till detta arbete har man blivit beviljad statligt bidrag.

På frågan hur stor hänsyn man tar med gällande tillgänglighet så svarar Sandra att den tillgängligheten är inkluderad och en viktig del av arbetet.

När det gäller lokalförsörjningen i kommunen så finns ett inriktningsbeslut utifrån en prioriteringsordning. Arbetet är påbörjat och innebär att verksamheter kommer flyttas från externa uthyrare, till bland annat Finnvedsbostäder. Vid utvärdering av fastigheter så tittar man på skick, brandskydd mm. Det finns en tidsplan samt en projektplan från tekniska för detta arbete.

Rådet lyfter upp att man måste informera brukarna på ett klokt sätt, då flyttar och mycket information skapar stor oro bland brukarna.

På frågan om administrationen för omsorgsförvaltningen ska flytta till Expo så finns en plan men inga exakta beslut är tagna.

Kulturförvaltningen har bjudit in brukare och personal på filmvisning av "Det kunde varit vi" som handlar bland annat om Vipeholmsanstaltens experiment och invigningen av det rasbiologiska institutet.

Kommunstyrelsen

Mikael informerar:

Trafikpolicyn är antagen i kommunfullmäktige. Nästa år kommer en trafikutredning som ska revideras under 2025.

När det gäller budget i balans så har lyfter han fram att Omsorgsnämnden har gjort ett bra jobb.

Befolkningsantalet ökar i Värnamo kommun. Det har varit en vikande trend men nu ligger Värnamo kommun på plus. Mikael noterar även att det är bra för kommunen att räntan sänks.

Barn- och utbildningsnämnden

Henric informerar bland annat om följande:

Man har gjort en skolorganisationsutredning för att titta på hur man på bästa sätt kan försäkra en likvärdig utbildning för alla elever. Ett konsultbolag har tagit fram hur en effektivare skolorganisation kan se ut. Man tittar bland annat på hur stora förskolegrupper ska vara. Många lokaler är slitna och det finns problem med att behålla lärare. Ledningen behöver stramas åt och det finns problem med att det i verksamheten finns rutiner och regler som inte efterlevs.

Det finns även en utredning om minskad administrativ organisation. Man räknar med att 5,5 administrativa tjänster behöver tas bort.

När det gäller budget i balans så finns flera olika besparingsåtgärder. Man kommer bland annat inte erbjuda skolskjuts när eleven har fritidshemsplacering. Man eftersträvas en återhållsamhet när det gäller inköp. Med alla åtgärder beräknar man en besparing på 5,7 miljoner under 2024 och 12 miljoner under 2025.

Nattis blir kvar i sin nuvarande form, men förvaltningen har fått i uppdrag att utreda hur man kan få den mer kostnadseffektiv, bland annat genom samverkan med andra kommunala nattaktiva verksamheter.

Apladalsskolan är sedan läsårsstarten en mobilfri skola. Mobilen ska lämnas hemma. Förväntade positiva effekter är studiero, aktivare raster och bättre arbetsmiljö

Till skolstarten saknades 12 barn, av dem har sex kommit till skolan efter kontakt med vårdnadshavare. När det gäller de återstående sex barnen har man gjort orosanmälningar. Varje elevhälsoteam arbetar med detta.

Läsa Äger, ett projekt för att öka läsförmågan och läsintresset bland barn. Projektet går ut på att gymnasieungdomar får ferieanställningar på fritidshem, där de ska högläsa och samtala med barn om texter och ord.

Kulturnämnden

Sidsel informerar om att synmarkeringen är på plats och att inga negativa synpunkter har inkommit gällande detta.

Hon lyfter även fram filialerna och bybiblorna utanför tätorten och bokbilen som åker ut till förskolorna.

För att öka tillgängligheten så lägger nämnden sina besök på olika orter i kommunen.

Samhällsbyggnadsnämnden

Ibrahim informerar om att man har många projekt och utredningar. Det finns ett nytt projekt som handlar om Värnamo kommuns små orter. Frågan som ställs är hur våra mindre orter ska ha det med till exempel service. Ibrahim uppmanar rådet att vara med och påverka.

Servicenämnden

Billy har inget att informera om då servicenämnden inte haft något nämndssammanträde efter sommaren. Nästa är i slutet av september.

Teknik- och fritidsnämnden

Gottlieb har ju tidigare tagit upp om hur man vill förändra föreningsbidragen så att även föreningar som vänder sig till vuxna ska kunna få bidrag. I år kan man dock inte genomföra förändringen, men man ska starta ett pilotprojekt.

Medborgarnämnden

Anette informerar om SAMS, som står för samarbete skola och socialtjänst. Det handlar om våra unga som har en familjehemsplacering och hur de ska få en kontinuerlig skolgång. För detta arbete har man anställt en projektledare.

§ 290 Dnr: KS.2024.713

Budgetuppföljning Tidplan 2025

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att budgetuppföljningarna under 2025 ska ske per 31 mars, 30 april, 31 augusti och 31 oktober.

Ärendebeskrivning

Kommunledningsförvaltningen har i tjänsteskrivelse den 23 september 2024 anfört följande.

Värnamo kommun har se senaste åren gjort budgetuppföljning vid fyra tillfällen per år. Därutöver görs uppföljning av det gångna årets verksamhet i samband med bokslut och årsredovisning.

Följande tillfällen för budgetuppföljning föreslås för 2025:

1. 31 mars 2025 behandlas av kommunstyrelsen 2025-05-06
2. 30 april 2025 behandlas av kommunstyrelsen 2025-06-03
3. 31 augusti 2025 (delårsbokslut) behandlas av kommunstyrelsen 2024-10-15, slutrevisionssammanträde 2025-10-21 och kommunfullmäktige 2025-10-30. Förhandsinformation avseende nämndernas prognoser lämnas till kommunstyrelsen 2025-10-07.
4. 31 oktober 2025 behandlas av kommunstyrelsen 2025-12-02.

Förslag till beslut

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att budgetuppföljningarna under 2025 ska ske per 31 mars, 30 april, 31 augusti, 31 oktober

Yrkanden

Ordföranden yrkar i enlighet med kommunledningsförvaltningens förslag.

Beslut skickas till:
Ekonomiavdelningen
Samtliga nämnder

160 svenska kommuner saknar cirkusplats

Undersökningen har genomförts av Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige, med finansiering av Kulturrådet och Janne Näsström som projektledare. Bilderna i rapporten kommer från Cirkusarkivet och akademiens tidning Cirkulära Notiser, Bilden på första sidan är från Internationella Cirkusfestivalen i Monte Carlo 2023.

1: På jakt efter platser för cirkus

48

Pandemin slog hårt mot kulturen och restriktionerna stoppade i princip all scenkonst. Regeringen beslutade därför att införa ett särskilda krisstöd för arrangörer och artister. Stödet baserades på omsättning 2019 vilket var den sista säsongen utan begränsningar innan pandemin.

Det gynnade svenska turnerande cirkusar i förhållande till andra arrangörer, eftersom de har verksamhet av samma omfattning varje säsong. Dessutom är svenska cirkusar produktionsbolag med en liten fast stab. Artister och övrig personal anlitas för turnéer.

1:1 Slog hål på fördomar

Pandemin gynnade även cirkusarna genom att den slog hål på fördomar vilka är utbredda även hos tjänstepersoner på kommuner och myndigheter som arbetar med kultur. Fördomarna kan sammanfattas med begreppet kringresande sällskap, vilket betyder att de reser runt landet utanför myndigheternas kontroll, med intäkter som inte beskattas.

Vad Kulturrådet fick se när cirkusarna inkom med ansökningar var motsatsen. Svenska cirkusar är seriösa aktiebolag med en ordning på redovisning, bokslut, skatter och avgifter som är relativt ovanlig inom kulturen.

Eftersom cirkusarna finansieras med egna intäkter, utan offentliga bidrag, var det en nyhet för Kulturrådet och andra myndigheter.

1:2 Plats för cirkustält

Men pandemin fick andra och långsiktiga effekter som hotar kulturarvets framtid. Cirkusarna är beroende av att kommunerna upplåter passande mark för verksamheten. Privat mark är vanligen bebyggd eller belamrad.

Behovet är en platt yta täckt med grus eller naturgräs. Storleken varierar mellan cirkusföretagen, från 40 x 40 till 60 x 80 meter. Som jämförelse är matchmått för fotboll 65 x 105 meter.

De platser som upplåts är vanligtvis gräsytor och grusplaner för fotboll, bandy och parkeringsplatser. Det är en fördel om el och vatten finns, men är inget krav. Cirkusarna har med sig elverk och vatten.

För inte så länge sedan fanns en cirkusplats i snart sagt vartenda samhälle. De försvinner undan för un-

dan, främst beroende på att mark bebyggs, beläggs med konstgräs och parkeringsplatser asfalteras. Utvecklingen har accelererat på senare år, trots larm om att konstgräs sprider mikroplaster och att hårdgjorda ytor ökar risken för översvämningar.

1.3 Cirkus glömdes bort

Under pandemin försökte kommunerna erbjuda annan och smittsäker sysselsättning för medborgarna. Det ledde till en kraftig överetablering av banor och hallar för padel samt utegym.

När pandemin är över blockerar dessa numera sparsamt utnyttjade anläggningar tidigare cirkusplatser. I några kommuner har dessutom grusparkeringar utrustats med staket för att hindra ungdomar med Epatraktorer från att sladda runt och föra oväsen.

Utvecklingen blev tydlig när cirkusarna i början av 2022 försökte boka platser. I kommun efter kommun blev svaret att de inte längre har plats för cirkus.

Det visade sig att kommunerna "glömt bort" att det varje år kommer en eller flera cirkusar, bland annat beroende på att tidigare medarbetare med den kunskapen gått i pension eller bytt arbetsuppgifter.

1:4 Kartläggning av platser

Cirkusakademien tog upp problemet med Kulturrådet. Det utmynnade i en ansökan om bidrag till ett projekt för att kartlägga platser för cirkus och annan utomhuskultur i landets alla 290 kommuner. Platserna som samlades in har publicerats i en databas på nätet under domänen spelplats.nu.

Det här är slutrapporten från projektet.

2: Metod och resultat

Kartläggningen av platser för cirkus och annan publikfinansierad utomhuskultur genomfördes under vinterhalvåret 2022 – 2023 av Akademien för Cirkuskonstens bevarande i Sverige.

Arbetet genomfördes i flera steg.

1: Utskick via e-post till landets 290 kommuner.

2: Påminnelse via e-post.

3: Telefonkontakt med viktiga kommuner för turnéläggning, i syfte att hitta inte bara platser utan även kontaktpersoner för turnerande kulturarrangörer.

4: Brev till kommunstyrelsens ordförande i kommuner med viktiga logistiska lägen för att det ska gå att turnera utan orimliga körsträckor. Exempel på sådana kommuner är Växjö, Jönköping och Nyköping.

5: Möten via Zoom och på plats med ett tiotal kommuner.

Svenska cirkusar har löpande rapporterat problem vid bokningar och under turné. Cirkusakademien har, när det krävts, hjälpt till genom att kontakta kommuner och polisens tillståndsavdelningar.

Avsikten var att den här rapporten skulle ha presenterats våren 2024, men under vinterns bokningar rapporterade cirkusar in problem som bedömdes viktiga att få med.

Vidare har idrottsföreningar och föreningar som driver samlingslokaler kontaktats, med förfrågan om de har platser att erbjuda. Det visade sig att flertalet inte längre äger den mark som de använder. Utvecklingen ökade under pandemin när föreningarna brottades med ekonomiska problem. Lösningen blev i många fall att kommunen tog över föreningsägda fastigheter.

2:1 Resultatet

Platser som hittades under projektet publicerades i en sökbar databas på nätet under domänen spelplats.nu. Databasen har därefter koordinerats med Riksteaterns motsvarande tjänst scenrum.nu.

Så här blev resultatet:

Mindre än hälften av landets kommunerna, cirka 130 av 290, rapporterade platser, i vissa fall flera platser. Alla är inte lämpliga för cirkustält, för vilka det krävs ett plant underlag av naturgräs eller grus.

Andra utomhusarrangörer kan däremot använda asfalterade ytor. Däremot stänger konstgräs ute alla former av kulturarrangemang, beroende på risken för skador på gräset.

Kö till en av Cirkus Olympias två fullsatta föreställningar i Oskarström med drygt 4 000 invånare, 1 200 av dem besökte cirkusen.

Finalen i Cirkus Brazil Jacks föreställning 2024. Deras besök uppskattades av medborgarna och kostade inte skattebetalarna ett öre. Tvärtom fick kommunerna in pengar för platshyror.

2:2 160 kommuner har inte plats

160 kommuner har inte plats för cirkus. Hälften av dem ville inte rapportera platser med motiveringen att de inte vill binda upp sig för vissa platser. Cirkusakademiens tolkning är att utomhuskultur inte prioriteras.

Om den plats som idag används behövs för annat så försvinner den. Exempel på prioriterad användning är att asfaltera en grusparkering för lastbilar, vilket bland annat skett i Skara. Kommunerna anser sig inte kunna garantera att ny plats kan anvisas.

De kvarvarande cirka 80 har inga platser för cirkus, varken tillfälliga eller permanenta. Underförstått vill de inte ha besök av cirkusar, trots att det inte kostar skattebetalarna ett öre.

2:3 Hyran är hemlig

Vidare vill flertalet kommuner inte uppge vad hyran för eventuell plats är i en databas på nätet. Vissa kräver hutlöst betalt, 5 000 - 10 000 kronor för ett dygn på en grusplan eller gräsmatta är inget ovanligt, inte ens utanför centralorterna.

Som nämns på andra ställen i rapporten är kommunerna inriktade på stora evenemang, främst festivaler och stadsfester.

Kommunerna förstår inte konsekvenserna av höga

platshyror. För en cirkus som spelar på 150 platser under säsongen, betyder en genomsnittlig hyra på 5 000 kronor en totalkostnad på 750 000 kronor. Till det ska läggas polisens avgifter för tillstånd för allmän sammankomst, 320 kr, och för affischering 870, multiplicerat med 150.

Sammanlagt handlar det om nära en miljon kronor under en säsong som kommuner och staten kräver en enda cirkus på.

2:4 Andra får kommunalt stöd

Samtidigt slipper arrangörer som prioriteras av kommunerna både hyror och avgift, alternativt finansieras de med bidrag så att de kan betala.

Rapportförfattaren bor i Västervik där skattebetalarna skjuter till flera 100 000 kronor om året för att varje sommar förvandla en kulturskyddad slottsruin till konsertlokal för tre dagars visfestival.

En stor del av landets kommuner värdesätter inte att seriösa cirkusföretag utan kostnader för skattebetalarna spelar föreställningar som uppskattas av medborgare i alla åldrar. I stället ser man dem som intäktskälla eller som konkurrent till lokala arrangemang anpassade för besöksnäringen.

3: Utan platser försvinner klassisk cirkus

För att problemet ska bli begripligt, måste de klassiska cirkusarnas metod för turnéer förklaras.

En bit in på 1980-talet var det så hela populärkulturen fungerade. Det var extra tydligt inom folkparkerna som hade en snarlik turnémodell, med den skillnaden att de spelade på befintliga scener och lokaler.

Modellen bygger på att man spelar varje dag på nya platser. Förr fanns folkparker i snart sagt varje samhälle och även ett finmaskigt nätverk av platser lämpliga för cirkustält.

Fördelen är att turnén kan läggas som ett pärlband med korta dagliga körsträckor. Ett exempel från folkparkstiden är organisationens tre egna varietétrupper. Den mest kända var Malmstenstruppen.

3:1 Så fungerade populärkulturen

Cirkusakademien förvaltar folkparkernas arkiv avseende cirkus och varieté. Här finns bland annat klippböcker från alla år som Malmstenstruppen var aktiv, med turnéplaner, publiksiffror och så vidare.

1962 var ett normalår. Då spelade de varenda dag i 101 dagar och besökte stora delar av Götaland och Svealand. Det var före kommunsammanslagningarna och truppen spelade på flera platser i dagens kommuner. Ett exempel är det som numera är Västerviks kommun med besök i Västervik, Gamleby och Överum med tillsammans 2 900 åskådare.

Malmstenstruppen lockade över 100 000 betalande åskådare under denna säsong.

När folkparksrörelsen fortfarande var stor och rikstäckande, fungerade alla turnéer så här, även för dåtidens storheter som Lill-Babs, Lasse Lönndahl, Hootenanny Singers, Hep Stars, operetter, revyer och teatrar. Även mindre orter fick kändisbesök på en nivå som idag kräver resor till storstäder.

3:2 Stadsfesternas baksida

Folkparkerna slogs ut av de kommunalt betalda stadsfester med fri entré som gjorde sitt intåg på 1980-talet. Till och med Stockholm hade en stadsfest, Vattenfestivalen. Sedan kom festivalerna som växte till gigantiska format.

Festivaler är ekonomiska härdsmltor. Befintlig infrastruktur räcker inte till utan allt måste byggas

för tre dagars verksamhet för att sedan rivas. Ju fler människor som samlas på samma plats vid ett tillfälle, desto fler kostnadsdrivande lagar och regler träder i kraft. Festivaler har negativa skaleffekter, det vill säga att kostnaden per åskådare ökar ju större arrangemanget blir.

Det går inte att finansiera festivaler med biljettintäkter. Kravet är offentliga bidrag, sponsorer och gratis arbetskraft.

3:3 Nyckeln till låga kostnader

För artisterna betyder övergången från turnéer till festivaler och stadsfester att antalet speltillfällen minskar. De kan vara ofrivilligt spellediga dagar och veckor även under sommarens högsäsong.

För att kompensera för det, har gagerna höjts rejält, Vidare leder det till att artisterna måste åka kors och tvärs i landet på så kallad jojo-turné.

Det är bara cirkusarna som försöker hålla fast vid den tidigare modellen. Med korta körsträckor och en extremt väl fungerande logistik, blir kostnaderna per föreställning en bråkdel av vad det kostar att bygga, genomföra och riva en festival.

Svenska cirkusar bygger på 2 - 4 timmar och 1 - 2 timmar efter att den sista åskådaren lämnat tältet, lämnar den sista lastbilen platsen.

Vidare blir gager per speltillfälle avsevärt lägre när artisten erbjuds 150 föreställningar på ett bräde. Över året tjänar de ändå mer än andra artister.

Resultatet blir att kostnaden per åskådare ligger 70 - 90 procent lägre än för en festival eller stadsfest, trots att alla som arbetar på cirkusen får anständigt betalt. Det är förklaringen till att cirkusar fortfarande går runt på intäkter från biljetter och kiosk.

3:4 Bättre för klimatet

En annan effekt är att cirkusar har lägre klimatpåverkan än festivaler. Cirkusakademien är medlem i Jordbruksverkets dialoggrupp djurskydd. Vid ett möte om djurtransporter, presenterades körjournaler 2019 för en av landets cirkusar.

De spelade på 150 platser under ett halvår och körde 450 mil. Med 20 fordon blev det sammanlagt 9 000 mil.

MALMSTENSTRUPPEN

52

Maj

H	19	Halmstad BK	2000
	20	- " -	1500
T	21	Glimåkra K	250
	22	Ryd K	415
T	23	Ålmhult K	348
	24	Växjö	500
L	25	Hohultslätt K	650
	26	Nybro BK	600
	27	Värnamo K	1200
	28	Jönköping BK	300
J	29	Norrahammar K	650
	30	Huskvarna BK	1200
	31	Nässjö	800

Juni

V	1	Vetlanda	400
	2	Västervik	600
T	3	Gamleby BK	1800
	4	Borensberg K	200
L	5	Motala	500
	6	Linköping	1000
	7	Mjölby	600
	8	Sävsjö	650
T	9	Borås K	1000
	10	Trollhättan	1135
	11	Lidköping K	1800
S	12	Mariestad	300
	13	Karlsborg	150
	14	Ljungby KB	750
	15	Skövde	300
T	16	Vänersborg	2200
	17	Limmared	500
S	18	Munkedal K	600
	19	Strömstad	600
F	20	Bengtsfors KB	800
	21	Skoghall KB	800
	22	Örebro K	4500
	23	Karlstad mat. kl. 14.00	
	23	Karlskoga	1200
	24	Arvika	700
	25	Sunne K	600
F	26	Munkfors	300
	27	Hagfors	700
	28	Degerfors	1000
	29	Forshaga	850
	30	Säffle	1100

Juli

A	1	Ärjäng	1100
	2	Åmotfors B	600
F	3	Lesjöfors	300
	4	Nykroppa B	600
	5	Nora stad K	400
O	6	Hallsberg	600
	7	Västerås K	4500
	8	Eskilstuna mat. kl. 14.00	
	8	- " -	1800 19.30
K	9	Västerås mat. kl. 14.00	
	9	Kungsör	300
	10	Lindesberg	800
	11	Arboga	900
R	12	Surahammar	1000
	13	Rättvik K	1100
	14	Storvik K	1036
	15	Gävle KB	1500
	15	- " -	kväll
	16	Ljusne	mat.
	16	- " -	kväll
F	17	Bollnäs	400
	18	Orsa	800
M	19	Mora B	900
	20	Nås	900
B	21	Borlänge KB	3000
	22	- " -	mat. kl. 14.00
	22	Hofors G	1200
	23	Säter	600
	24	Falun	1100
	25	Hedemora	800
	26	Avesta B	600
N	27	Hallstahammar	1100 19.30
	28	Ludvika	800
	29	Riddarhyttan B	mat. kl. 14.00
	29	Fagersta	800
	30	Kärngruvan	800
	31	Heby	750

K = Kaffe (33P) Bäst på 33 st. hotell
 B = Blommor (P) Tunga fridagar
 G = Götter (2P)
 T = Turneledare
 Kost 120 kilometer per fridag.
 11 st. matinee,
 Genomsnitt publik
 7000 per fridag.

Satt 13560 st. gr.

Regnat varje dag
mer eller mindre.
Och!!

Aug.

S	1	Norrtälje	1100
	2	Södertälje	900
	3	Flen	500
K	4	Nävekvärn	1000
	5	Katrineholm	1000 KB
	6	Sala K	1000
	7	Kolbäck	250
K	8	Nyköping	1200
	9	Köping K	800
	10	Finspång G	800
	11	Norrköping	1500
	12	Överum KB	500 mat.
L	12	Valdemarsvik	800
	13	Ödeshög B	450
	14	Åtvidaberg	800
T	15	Tranås	500
	16	Hultsfred	450
O	17	Oskarshamn	1100
	18	Kalmar	600
	19	Fågelfors	400
L	20	Emmaboda K	450
	21	Åseda K	400
	22	Alvesta	300
	23	Höganäs	400
	24	TRELLEBORG	50
M	25	Kristianstad	300
	26	Landskrona	400 K

Malmstestruppens turnéplan 1962.

De stora festivalerna, dit publiken kör med egna bilar, har mångdubbelt större klimatpåverkan. En försiktig uppskattning av hur långt publiken kör till en av landets större festivaler landar på 300 000 mil. Ännu mer blir det till de stora arenakonserterna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Till det ska läggas att svenska cirkusar är produktionsbolag med små fasta staber, vilka ägnar vintern åt att skapa nästa års program, engagera artister och personal samt söka platser och tillstånd. Den admi-

nistrativa kapaciteten är ofta bara en person. Kommuner och polis har i jämförelse oändliga resurser.

3:4 Turnéerna är hotade

Den utveckling som pågår med allt färre cirkusplatser och mer byråkrati, är på väg att fylla Sverige med vita fläckar där det inte går att turnera enligt den här modellen. Följden blir att den professionella kulturen försvinner från ännu fler platser och att cirkustält riskerar att gå samma öde till mötes som folkparker.

4: Kommunerna vet inte vad cirkus är

Kunskapen om cirkus är numera begränsad hos landets kommuner. Det beror på generationsväxlingen, vilken blev extra tydlig när Sverige öppnade 2022 efter pandemin. Nya och yngre handläggare hade ersatt äldre medarbetare som visste vad cirkus är.

En majoritet av alla svenskar under 45 - 50 år har aldrig varit på cirkus och aldrig sett en professionell cirkusartist uppträda i verkligheten. De kan inte skilja på nycirkus, klassisk cirkus, varieté, kabaré, burlesk, gatuartisteri, amerikansk sideshow, porrtält, nöjesfält, tivoli eller marknad.

Allt buntas ihop under begreppet kringresande, dit även rumänska tiggare räknas.

4:1 Den splittrade kulturen

Orsakerna till okunskapen är flera. På ett övergripande plan handlar det om hur hela kultursektorn fungerar.

Idrotten talar med en röst gentemot myndigheter och folkvalda genom lobbyorganisationen Riksidrottsförbundet. Inom kulturen saknas detta breda samarbete. Alla pratar nedlåtande om varandra, utan tanke på att bredden är kulturens styrka och möjlighet att intressera en större publik, ur vilken man sedan kan arbeta med utveckling i olika riktningar.

Cirkuskonsten i hela dess bredd har ingen stark företrädare. Cirkusakademien har ambitionen, men är en ideell förening med knappa resurser.

4:2 Fördomar om "gammelcirkus"

Tjänstepersoner, politiker och tryckare har skapat en gräns mellan nycirkus och klassisk cirkus. De hävdar att "gammelcirkus" är förlegad och borde ersättas av nycirkus.

Hur ställer de sig till gammelteater, gammelmusik och gammelbalett? Tycker de rentav av gammelooperand ska bytas ut mot hiphop?

Bland artister finns inte den här motsättningen. Samma artister arbetar inom nycirkus och på klassisk cirkus. Tyvärr har svenska nycirkuskodade artister inte vågat jobba på klassisk cirkus på hemmaplan, men gör det utan problem utomlands.

4:3 Utrensning av SVT

Den klassiska cirkusen var tidigare ett stort inslag i svensk television. SVT producerade till och med egna julcirkusar på 1970-talet.

I deras arkiv finns ett stort antal cirkusprogram. Allt har på senare år rensats bort från nättjänsten Öppet arkiv. I huvudsak är det magiker som släpps fram i rutan, men för dem gäller hårda restriktioner. De får visa ett trick på under en minut, aldrig hela nummer, än mindre hela akter. Undantaget har varit i semifinal och final i numera nedlagda TV4 Talang.

Det här står i bjärt kontrast till hur det är i övriga världen. I Tyskland är cirkusartister stjärnor som bjuds in till TV-soffor och tävlingar. 2022 vann akrobaten René Casselly tyska Let's Dance.

I Frankrike är ett av TV-programmen med högsta tittarsiffrorna "Le plus grand cabaret du monde" som sedan 1998 sänds i den största kanalen France 2 på bästa sändningstid en söndag i månaden.

I Sverige är cirkus borta från rutan.

4:4 Straffskatt på gager

Okunskap är också förklaringen till att Sverige, som enda land i världen, har en särskild skatt på gager till cirkusartister.

Artistgager är normalt momsfria, men enligt Skatteverkets tolkning gäller det inte cirkusartister, vilka anses förevisa talanger och färdigheter, inte konstnärliga verk som skyddas av upphovsrättslagen, ett krav i mervärdesskattelagen för momsbefrielse.

Rapportens författare uppträder med trolleri och har överklagat momsfrågan till förvaltningsrätten. Utslaget var solklart, hans föreställning uppfyllde kraven för momsbefrielse. Skatteverket valde att inte överklaga och fortsätter att påstå att cirkusartister ska lägga på 25 procent moms. Domen är spridd i cirkuskretsar. Artister som presenterar den för Skatteverket blir omedelbart befriade från moms.

4:5 En av många fördomar

Ett exempel på fördomar: De allra flesta svenskar tror att cirkusar, åtminstone förr, förevisade skäggiga damer och andra annorlunda människor.

Cirkusakademien förvaltar världens största samling om cirkus och närliggande områden. Därför kan vi med säkerhet säga att det aldrig förekommit. Visst har kortvuxna uppträtt, men då som clown, akroba-ter, dressörer och så vidare. De har inte visats upp för sin kortvuxenhet.

4:6 Fiktion förväxlas med fakta

Fördomen kommer sig av sammanblandning med marknader och nöjesfält, där sådana förevisningar förekommit. Så sent som på 1970-talet visade nöjes-fältet Gröna Lund världens längste man.

Motsvarande sammanblandning blir allt vanligare i medierna, där olyckor och brott inom ridsporten och på tivolin tillskrivs cirkus.

Ovanpå det kommer att skrämmande många inte skiljer på fakta och fiktion, i vart fall inte om sådant som befinner sig utanför egna intresseområden. Om cirkus hämtas så kallade fakta från sociala medier, böcker och filmer.

Exempel på filmer som i kraft av den konstnärliga friheten berättar om cirkusar som inte finns eller ald-rig har funnits är Ingemar Bergmans "Gycklarnas af-ton" från 1953 och den amerikanska storfilmen "The greatest showman" från 2017.

Efter premiären för Ingemar Berg-mans storfilm Gycklarnas afton, rasa-de kulturprofilen och cirkusdirektören Baptista Schreiber i rikspresen: "Herr Bergman beskriver oss som patask". Regissören förväntade sig att publiken kunde skilja på fakta och fiktion. Så är tyvärr inte fallet.

5: Växande kommunal byråkrati

Som framgått av beskrivningen av cirkusarnas resurser för turnéläggning, finns inte speciellt mycket tid per plats.

Kommunerna har noll förståelse för detta, utan har lagt upp sina rutiner för större, bidragsfinansierade evenemang med gratisarbete med volontärer.

De tror att en cirkus har möjlighet att lägga flera dagar på en enskild ansökan och avvakta 2 - 3 månader för besked, precis som om den enskilda kommunen är den enda plats som ska besökas under året.

5:1 Överdrivna säkerhetskrav

Problemet förstärks av att kommunerna följer en säkerhetsguide för evenemang från Myndigheten från samhällsskydd och beredskap, MSB. Den är utformad för landets allra största evenemang som Way Out West och Vasaloppet.

Cirkusakademien har diskuterat frågan med MSB, som säger att guiden är ett smörgåsbord och att kommunerna förväntas anpassa sina krav till evenemangets storlek. Det fungerar inte.

Cirkusakademien har begärt att MSB tar fram en bantad version för mindre arrangemang.

5:2 Okunskap om lagarna

Numera skickas cirkusars förfrågan om plats på remiss till flera förvaltningar, bland annat räddningstjänsten. De som svarar kan inte gällande lagar och regler utan begär in konstruktionsritningar för tält, certifikat för den använda tältduken och så vidare.

Kommunerna tycks omedvetna om att tält tillverkas i Europa följer en EU-standard och inte behöver besiktas de första fem åren. Ombesiktningar är ett centralt förfarande med RISE som ansvarig. Att giltigt provningsintyg finns kontrolleras av polisen.

5:3 Kontakterna i pension

Tidigare hade cirkusarna en lista över kontaktpersoner hos kommunerna, som de ringde för att boka plats. När personen svarade gick det på några minuter.

På senare år har kommunerna organiserats om och infört nya rutiner. Platser som lämpar sig för cirkus är uppdelade på olika förvaltningar och kommunala bolag. Ingen har grepp om helheten. Cirkusarnas platsbokare skickas runt, runt i de kommunala växlarna.

5:4 Kommunalt bemötande

Allt fler kommuner ersätter telefonväxlarna med servicecenter. Så här kan det låta.

”Välkommen till X kommun. Du pratar med Hanna.”

Efternamn existerar inte. Hanna förklarar att hon är vägledare och tar ärendet vidare till rätt handläggare för att återkomma. Uppringaren redogör för ärendet och får ett löfte om snabb återkoppling med besked. Hanna hörs därefter inte av.

När cirkusen tar kontakt igen, är det först ingen som vet vem Hanna är. Till sist hittar man henne. Beskedet blir att hon mejlat handläggaren utan att få något svar. Nu berättar hon vem handläggaren är och kopplar fram. En telefonsvarare meddelar: ”Hej, du har kommit till Benny. Jag kan inte ta ditt samtal, men läs in ett meddelande så återkommer jag”. Benny återkommer inte.

Det finns vissa fördelar med förfarandet. En cirkus ville boka samma plats som året innan i en ort utanför Jönköping. Ägandet hade övergått till ett kommunalt bolag, där den ansvarige meddelade vägledaren att ”Vi hyr inte ut till såna där”. Eftersom det fanns ett vittne kunde Cirkusakademien agera med tyngd och saken löste sig.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Polisen

2021

56

Säkerhetsguide för evenemang

*Kommunerna ställer samma krav på cirkus som på stora evenemang,
med hänvisning till säkerhetsguiden från MSB*

6: Kulturen designas för besöksnäringen

57

Landets kommuner satsar i olika grad på besöksnäringen. Begreppet är en konstruktion från branschorganisationerna Visita och Svensk Handel. Kommunerna brukar inte räkna kultur till besöksnäringen. Det är krogar, hotell, handel och liknande.

Kulturen har förlorat sitt egenvärde och reducerats till säljfrämjande åtgärder för besöksnäringen och för kommunernas egen platsmarknadsföring.

Det leder till att allt fler kommuner designar kulturlivet efter dessa förutsättningar. Det sker i kulturplaner, stadsmiljöprogram och detaljplaner. Här föreskriver kommunen var och i vissa fall när olika former av aktiviteter ska ske. I detaljplaner specificeras användning av olika platser. I allt fler kommuner finns bara en plats för cirkus, i centralorten.

6:1 Detaljplanen i Växjö

Växjö kommun anvisar bara en cirkusplats. Den heter Spetsamossen och ligger nästan mitt i stadskärnan. Den upplåts gratis till seriösa cirkusar och är en av de bästa i landet. Men det är bara denna plats som står till cirkusarnas förfogande.

För en cirkus räcker det med tusen invånare för att det ska komma 250 - 300 åskådare. Folk i mindre samhällen ställer upp när det händer något. I Växjö kommun finns fem tätorter som har fler. Det är Rottne, Ingelstad, Lammhult, Braås och Gemla. I ingen av dem finns enligt kommunen plats för cirkus.

När Spetsamossen 2023 användes som bilparkering letade cirkusvänner i Växjö reda på 15 möjliga platser bara i centralorten. Varför det blev stopp för en av dem, redovisas i avsnittet om alkohol. En annan plats, visserligen mindre central men passande för ändamålet, nekades med hänvisning till gällande detaljplan. Marken var avsatt för bostäder. Att området var obebyggt och inte skulle bebyggas i närtid spelade ingen roll. Det står bostäder i detaljplanen och då är det stopp även för tillfällig användning.

6:2 Kalmar detaljreglerar kulturen

Kalmar är en annan kommun som centraliserat cirkus. Platsen heter Skälby. En cirkus säljer varje år en föreställning till Hyresgästföreningen i utanförskapsområdet Norrliden. Plats tillhandahålls av kommunens bostadsbolag. 2023 avstyrkte kommunen

upplåtelsen och hänvisade till Skälby i sitt yttrande till polisen. Det slutade med att kommunen backade och föreställningen kunde genomföras.

Detaljregleringen tycks handla om att gynna den lokala besöksnäringen, alternativt att samhällsplanerna betraktar kommunen som sitt dockskåp.

6:3 Utredning om nyttan med kultur

Ett bevis för prioriteringen av besöksnäringen på kulturens bekostnad är en utredning från 2013 av Västervik Framåt, ett av kommunen finansierat destinationsbolag.

Där gjordes beräkningar av hur mycket försäljningen ökade i centrumhandel och på krogarna vid olika evenemang. Det användes i sin tur som underlag för bidrag, bland annat till flaggskeppet Visfestivalen. 2024 satsade kommunen 1,2 miljoner kronor på tre dagars festival med kringarrangemang.

Tillspetsat har kommunerna förvandlat kultur till en metod att öka försäljningen av öl, vilket i sin tur förväntas ge fler arbetstillfällen och ökade skatteintäkter. För kommunerna har kulturen i sig inte något värde och ses inte som möjliga arbetstillfällen.

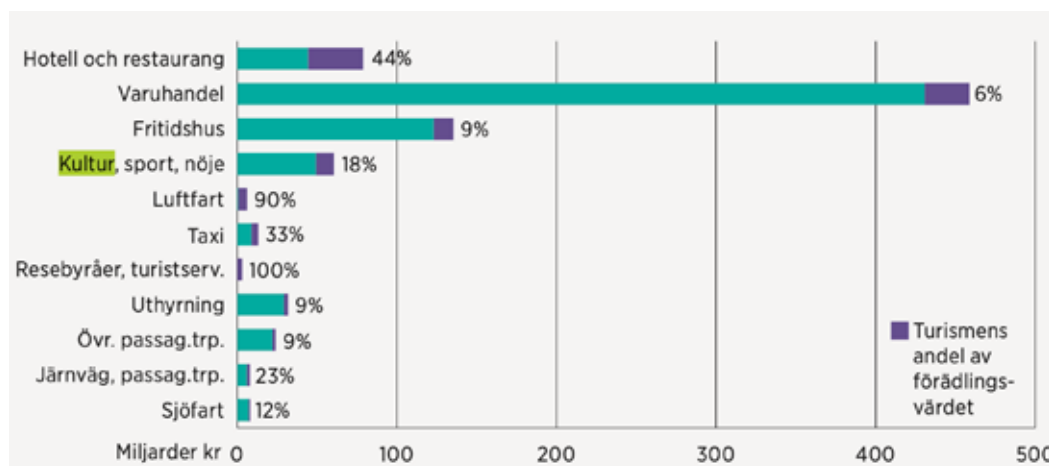
6:4 Gratis som lockbete

Cirkusakademiens utredare har ett förflutet som regionordförande inom Folkets Hus och Parker. Därifrån finns erfarenheter som styrker att kommunerna designar kulturen för att stödja besöksnäringen.

Verktyget som snart sagt varenda kommun använder för att locka köpsugna och törstiga till stadskärnan är gratis kultur. Särskilt tydligt är det i bedagade besöksnäringsskommuner som känner sig tvingade att dra gratiskortet till och med under sommarens turistiska högsäsong.

Kalmar är i det avseendet en genomsnittlig kommun. Deras gratisprogram sommaren 2024:

- 1 juni: Lia Larsson. Supportakt: Oooklart.
- 8 juni: Eric Gadd. Supportakt: Effy Simon.
- 15 juni: Junie. Supportakt: Ida Gratte.
- 7 - 10 augusti. Stadsfest med fri entré och artister som Carola, Medina, Smash Into Pieces och Lisa Ek-dahl.
- 31 augusti: Timo Räisänen. Supportakt: Starur.

Besöksnäringens vinnare.
Källa: Tillväxtverket

- 14 september: Staffan Hellstrand. Supportakt: Esplanaden.
  - 5 oktober: Lisa Ajax. Supportakt: Tilly Christiansson.
- Till det kom olika former av barnkultur under hela sommaren.

6:5 Betalningsviljan slås ut

Följden av allt detta gratis är att betalningsviljan för populärkultur har raderats ut bland lokal publik.

Effekterna känns av långt utanför stadskärnorna. I fallet med Kalmar rapporterade Folkets Hus och Parkföreningar så långt bort som Emmaboda, sex mil enkel resa, att folk inte vill betala eftersom kultur är gratis i Kalmar.

De turnerande cirkusarna erbjuder något annorlunda och påverkas inte i samma grad av gratisevenemangen. För dem är problemet i att kommunerna inte vill släppa till platser.

Det tycks som om kommunerna inte vill ha cirkusbesök, trots att det inte kostar skattebetalarna någonting, eftersom denna kulturform inte bidrar till ökad omsättning inom handeln och merförsäljning av öl, vin och sprit på krogarna.

6:6 Vad är besöksnäringen?

Myndigheten Tillväxtverket följer besöksnäringens utveckling år från år och driver program för att främja tillväxte. Så här definierar Tillväxtverket näringen:

“Turism omfattar människors aktiviteter när de reser till och vistas på platser utanför sin vanliga omgivning för kortare tid än ett år för fritid, affärer eller andra syften.

Besöksnäringen är alla de företag och aktörer som har någon del av sin försäljning till turister.”

Kultur är en viktig del av besöksnäringen. Den drar turister och skapar underlag för andra aktörer.

I Tillväxtverkets sista rapport innan pandemin “Fakta om svensk turism 2018” framgår vilka branscher som är mest beroende av turism. Vid sidan om resebyråer och flyg är det restauranger och hotell. 44 procent av deras omsättning kommer från turismen.

Det här kan förklara varför kommunerna har en så njugg inställning till kultur, särskilt sådan som inte lockar turister i större skaror, och inte tvekar att använda skattebetalarnas pengar för evenemang med fri entré.

Turnerande cirkusar vänder sig till en lokal publik. Det är så etablerat att få reser långa sträckor för att gå på cirkus. För det krävs andra grepp. Ett sådant var cirkusmusikalen “Pippi på Cirkus” som lockade turister från när och fjärran till Stockholm och cirkusbyggnaden på Djurgården..

Men det finns en tydlig baksida med allt resande, vilken cirkusarna hanterar med korta körsträckor och att de kommer till publiken. Om problemet skriver Tillväxtverket i Fakta om svensk turism 2018:

“Samtidigt står vi inför stora utmaningar i och med en hotande och alltmer verklig klimatkris. En hållbar tillväxt inom turism och besöksnäring kommer att kräva både förändrade beteenden från konsumenterna och klimatanpassade lösningar från producenterna. Turism och resor är något som många har en egen upplevelse av och kan relatera direkt till. Därför hamnar turismen, med fokus på flyget, ofta top-of-mind när vi börjar leta koldioxidbovar.”

7: Alkohol, idrott och kultur

Ett sidospår i kartläggningen var insikten att cirkustält är den i särklass största kulturlokalen i de flesta orter som cirkusarna besöker. Det borde alltså finnas möjligheter att hyra ut tältet under turné och dela på kostnaderna med andra arrangörer.

Det finns ett lysande exempel från 2018. Barnpopgruppen Dolly Style spelade på utvalda platser i Brazil Jacks tält. Det blev en stor framgång och dessutom var det första gången som många barn och föräldrar besökte ett cirkustält.

7:1 Kravet är alkoholförsäljning

Därför kontaktade utredningen musikarrangörer för att undersöka om det finns möjligheter att utveckla samarbetet. Alla arrangörer ställde samma fråga: Får vi servera alkohol?

Svaret är att cirkusar för egen del inte har något intresse av den saken. De säljer popcorn, sockervadd och kioskvaror i egen regi, men har varken utrustning eller kompetens för alkoholförsäljning. Arrangören får själv ansöka om serveringstillstånd i aktuella kommuner och anlita egen personal.

2023 samarbetade Cirkus Olympia med en kabaréföreställning för vuxen publik. Växjö var en av platserna där de skulle hyra in sig i tältet.

Normalt erbjuder Växjö landets bästa cirkusplats. Den heter Spetsamossen och ligger mitt i stan. 2023 användes den som bilparkering, eftersom stora byggprojekt i centrum blockerade ordinarie P-platser. Kommunen meddelade cirkusarna, som årligen kommer på besök, att ingen annan plats fanns tillgänglig i hela kommunen.

7:2 Polisen avslog tillstånd

Cirkusvänner i Växjö hittade ett 15-tal möjliga platser bara i centralorten, alla ägda av kommunen. Cirkus Olympias tekniske chef inspekterade platserna och fann tre särskilt lämpliga. Kommunen gav ett preliminärt besked att en av dem, en grusplan vid en gymnasieskola, kunde upplåtas.

Meningen var att kabaréföreställningen skulle hållas på fredagskvällen. De ansökte om serveringstillstånd hos kommunen. På kommunen förstod man inte att det handlade om två olika arrangörer.

Med motiveringen att alkohol inte ska säljas där barn och unga vistas nekade kommunen i sitt yttrande upplåtelse av platsen. Därmed var polisen skyldig att avslå cirkusens ansökan om tillstånd för allmän sammankomst. Det är, vad Cirkusakademien vet, första gången det skett i Sverige.

Det är bara kommuninvånare som får överklaga kommunala beslut. Cirkusakademien har två ledamöter i Växjö och hade kunnat driva frågan rättsligt genom dem.

Vår bedömning var att länsrättens utslag kunde bli kontraproduktivt och skapa ett prejudikat om att kommuner genom sitt markmonopol kan stoppa även andra allmänna sammankomster, till exempel demonstrationer och politiska möten. Det finns kommuner som skulle utnyttja den möjligheten.

7:3 Kommunal dubbelmoral

Växjö kommun äger ishallen som är arena för storlaget Växjö Lakers, svenska mästare 2023. I samband med matcher där barn och unga närvarar säljs alkohol utan att det bekymrar kommunen.

En kommentar till påståendet att kommunerna har markmonopol. I de flesta kommuner är privat mark av den typ och storlek som cirkusarna behöver vanligen bebyggd eller belamrad.

8: Polis och kommuner struntar i grundlagen

60

Cirkus är enligt ordningslagen allmän sammankomst och har samma skydd i grundlagen som politiska möten och demonstrationer. (Ordningslagen 2 kap 2 §, regeringsformen 2 kap 1 §).

Rättsläget är glasklart efter epidemin av koranbränder. Polis och kommuner försökte stoppa denna form av allmänna sammankomster. Avslagen överklagades och domarna var enhälliga: Koranbränning skyddas av grundlagen.

8:1 Grundlagens skydd

Som koranbränningarna visar, kan avslag endast motiveras med fara för ordning, säkerhet eller trafik. Det gäller bara sammankomsten i sig, inte risken för motdemonstrationer och andra externa ordningsstörningar. På sin höjd kan polis och kommun anvisa en annan plats.

Det beror på att motståndare inte ska kunna stoppa en grundläggande fri- och rättighet. Om så vore fallet kan våldsbenägna grupper hindra första majtåg och Prideparader bara genom att avisera sin närvaro.

8:2 Tillstånd försenas

Allt fler kommuner tillämpar en ordning där cirkusen först måste ansöka om tillstånd hos polisen. I sitt yttrande till polisen anvisar kommunen plats.

Den ordningen är orimlig för en turnerande arrangör som spelar på 100 - 150 platser under en säsong och där en liten stab under vintermånaderna helst ska boka samtliga platser och ordna alla tillstånd innan turnén startar i början av april.

Cirkusakademiens tolkning av ordningslagen är att polisen har en vecka på sig att handlägga en ansökan om allmän sammankomst.

2 kap. 6 §: Ansökan om tillstånd att anordna och anmälan om en allmän sammankomst eller offentlig tillställning ska göras till Polismyndigheten. Ansökan ska göras skriftligen i god tid. Om möjligt ska ansökan ha kommit in senast en vecka före sammankomsten eller tillställningen.

Verkligheten ser annorlunda ut. Det kan dröja 2 - 3 månader innan tillståndet meddelas. Det har två orsaker. Dels är polisens enheter för tillstånd underbemannade och ärenden läggs på hög. Ett konkret fall redovisas senare.

8:3 Byråkratiska kommuner

Vidare har kommunerna byråkratiserat sin handläggning å det grövsta. Det är inte ovanligt att förfrågan från polisen skickas vidare för yttrande till kulturförvaltning, räddningstjänst, samhällsbyggnadsförvaltning, ett kommunalt bolag som förvaltar passande mark och kommunens destinationsbolag.

Rutinerna är anpassade för större lokala evenemang som festivaler och gatufester, där tre dagars aktivitet planeras av en stab, delvis bestående av volontärer, med väl tilltagna budgetar.

Kommunerna är genomgående okunniga om skillnaden mellan allmänna sammankomster, vilka skyddas av grundlagen, och offentliga tillställningar som saknar skyddet.

8:4 Behöver inte tillstånd

Vid flera tillfällen under 2023 har handläggningen dragit ut på tiden till den grad att föreställningen redan genomförts när tillstånd meddelas.

Cirkusakademien har upprepade gånger anlitats för att informera kommuner och polis om rättsläget. Cirkusar behöver inte tillstånd. Bestämmelsen finns i 4 kap 4 § andra stycket ordningslagen

Cirkusar har turnerat i Sverige sedan 1787. Bevisen är överväldigande att en cirkusföreställning uppfyller kraven för att slippa söka tillstånd.

8:5 Handläggaren gick på semester

Slutligen det utlovade exemplet. Ett av de svenska cirkusföretagen skickade in en ansökan till polisen om föreställning 2024 i Landskrona.

Kommunen bekräftade att platsen var ledig och bokningen gjordes, under förutsättning att polisen beviljade tillstånd. Ansökan skickades in i mycket god tid. En vecka innan hörde kommunen av sig, hotade riva ned affischer och upphäva upplåtelsen.

Varför? Polisen hade inte skickat över ansökan för yttrande. Efterforskningar visade att polisens handläggare lagt ansökningarna på hög och tagit semester. Cirkusen informerade kommunen och polisen om att det skedda var ett allvarligt grundlagsbrott. Saken ordnades upp på några timmar och föreställningen kunde genomföras.

9: Kommunala förbud mot affisivering

Traditionellt marknadsför sig cirkusar på två sätt: Med väl synliga tält och affischer.

Idag gömmer kommunerna allt oftare undan cirkustälten i industriområden och förbjuder affisivering. I vissa kommuner är det enda undantaget från förbudet kommunens egna affischer och valaffischer.

Cirkusarna hänvisas till kommunernas evenemangskalendrar på nätet samt lokaltidningar. Kommunernas evenemangskalendrar fungerar inte. Lokaltidningarna hade förr ett bra genomslag, men med sjunkande upplagor är det nästan lika illa på den kanten. Däremot fungerar affisicherna fortfarande, i synnerhet för cirkus som förknippas med detta tilltal.

9:1 Kommuner river ned affischer

Kommunernas förslag, vid sidan av den egna evenemangskalendern, är sociala medier. Dessa fungerar, under förutsättning att man betalar för annonsutrymme. Gratistjänsterna fungerar inte. Varför är Sveriges kommuner så angelägna att gynna amerikanska och kinesiska börsbolag?

Vissa kommuner är så nitiska i sitt förbud att de även river ned affischer för vilka privata markägare lämnat tillstånd.

En är Motala. 2023 rev de ned och var på väg att förstöra affischer som satts upp på parkeringsplatsen till en livsmedelsbutik som godkänt affisivering.

9:2 Hotade polisanmäla

Till skillnad från de politiska partierna lämnar cirkusarna inte kvar några affischer. Skälet är att affisicherna trycks upp på beständigt material och återanvänds på plats efter plats i flera år, med komplettering av ett påklustrat papper för varje plats.

Motala kommun informerades om att det är skadegörelse att förstöra affisicherna och att brottet skulle polisanmälas. Kommunen förstod allvaret och en anställd körde 12 mil tur och retur till nästa spelplats för att återlämna dem.

9:3 Tolkning av SKR

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har utrett frågan om upplåtelse av allmän plats. Rapporten kan laddas ned på skr.se och heter "På rätt plats – hand-

bok för upplåtelse av offentliga platser". Så här skriver SKR:

"En lokal ordningsföreskrift får inte begränsa de fri- och rättigheter som anges i grundlag. Exempel på föreskrifter som kan komma i konflikt med den grundlagsstadgade rätten till yttrandefrihet är sådana som kontrollerar och begränsar rätten till affisivering och högtalatsändning på offentlig plats. Lokala ordningsföreskrifter om sådana företeelser kan bara meddelas under förutsättning att de innebär en begränsning i syfte att förhindra oordning vid spridandet av meddelandet".

SKR hänvisar i stället till miljölagstiftningen om affisicherna hänger kvar så länge att de kan räknas som nedskräpning, alltså lika länge som de politiska partiernas valskyltar brukar stå kvar utan att kommunerna anmäler saken.

Den positiva särbehandlingen av politiska partiers valaffischer i förhållande till cirkusarnas är även tveksamt med hänsyn till regeringsformens bestämmelser om likabehandling. De politiska partierna har inga särskilda rättigheter utöver vad som gäller andra former av allmänna sammankomster.

9:4 Kommuner bryter mot grundlagen

I rapporten tar SKR även upp något annat som drabbat cirkusarna. Ett antal kommuner har förbjudit upplåtelse av mark till cirkusar med vilda djur.

Att sådana inte finns på svenska cirkusar har de inte tagit hänsyn till. Enligt SKR är det ett lika allvarligt grundlagsbrott som om kommuner skulle censurera budskapen på skyltarna i en demonstration. Vilka djur som får användas i en cirkusföreställning bestäms av regeringen i djurskyddsförordningen.

Slutsatsen blir att landets kommuner är okunniga om Sveriges grundlagar, alternativt tror sig stå över dem. Intrycket som Cirkusakademiens utredare fått under projektets gång är att det handlar om okunnet. Vissa kommunala företrädare vet inte ens vad en kommun är, utan tror att det är en sorts företag.

På rätt plats

HANDBOK OM UPPLÅTELSE
AV OFFENTLIGA PLATSER

Sveriges
Kommuner
och Regioner

10: Vad är cirkus?

Klassisk cirkus har sina rötter i det brittiska kavalle-riet, i samma miljöer som formade ridsporten. Den första föreställningen hölls i London 1768.

Den ursprungliga cirkusen är ett programformat som kombinerar konster med hästar och av människor. Den första cirkusföreställningen i Sverige hölls 1787 i Stockholm, med tillstånd och aktiv hjälp av kulturkungen Gustav III.

Det vi idag kallas cirkuskonster har utövats lika länge som dans och musik. Det är en del av vår urkultur. Längre var utövarna illa sedda och spelade för kollekt på gator och torg. Cirkusen höjde deras status, gav dem en manege att spela i och möjlighet att specialisera sig.

Klassisk cirkus

En klassisk cirkusföreställning kan liknas vid en kortfilmsfestival med akter på 5 – 10 minuter. Utmärkan- de är blandningen av olika uttryck, perfektion och målet att väcka förundran och glädje.

Nycirkus

Nycirkus skapades på 1970-talet vid den statliga franska cirkusskolan CNAC. Det är en korsning mel- lan teater, dans och cirkuskonster. Föreställningen är en helhet som syftar till att levandegöra en berättelse och leverera ett budskap. För att tala i musiktermer är ursprunglig nycirkus ett ensemblespel.

Mellanformer

Gränsen mellan klassisk cirkus och nycirkus är fly- tande. I många fall handlar det om mellanformer där inspirationen hämtas från båda håll.

Världens största cirkus är kanadensiska Cirque du Soleil vilka brukar kallas nycirkus. De har mycket av den klassiska cirkusen i sina föreställningar i form av perfektion och storslagenhet. När de spelar i Las Ve- gas handlar allt om att väcka förundran.

Ett annat exempel är den franska punkcirkusen Archaos som chockade Sverige på 1980-talet och inspirerade en ny generation svenska artister. Archao- os bjöd på vildsinta föreställningar i oväntade miljöer som skitiga fabrikslokaler.

Varieté

På 1800-talet utvecklades varietén ur cirkusen. För- enklat är det cirkus på scen utan dressyr med stora djur. I stället är det sång, musik, dans och annat som sällan förekommer på klassisk cirkus.

Även inom varietén är spännvidden stor med allt från den traditionella svenska folkparksvarietén till de stora lyxvarietéerna på kontinenten, där publiken sitter vid bord och avnjuter mat och dryck under före- ställningen. Kabaré är ett annat namn på lyxvarieté.

Lägg till det den ekivoka vuxenvarianten burlesk, med inspiration från det syndfulla 1920-talets Berlin.

Oavsett vad cirkusformen kallas är artisterna och deras färdigheter samma. Svenska artister kan inte försörja sig på enbart bidragsfinansierad nycirkus. De måste ha tillgång till hela kulturområdet. Artister som är nycirkuskodade i Sverige, arbetar ofta utomlands på klassiska cirkusar och varietéer.

Vad cirkus inte är

I rapporten nämns amerikansk sideshow, mer känd som freakshow. Det är en unikt amerikansk förete- else. Skaparen var entreprenören P.T. Barnum som bland annat drev ett museum i New York där han vi- sade kuriosa människor, djur och ting.

På ålderns höst startade han den cirkus som med tiden blev störst i världen, Ringlings Bros. and Bar- num & Bailey Circus. Med på deras turnéer följde ett särskilt tält för sideshow.

Det har aldrig förekommit i Sverige. Freakshow finns inte med i något av de programformat som in- rymms under begreppet cirkus.

Bilderna:

- 1: Vaudeville - An All-Star Vintage Spectacle.
- 2: Cirkus Brazil Jack.
- 3: Brats Carnival.
- 4: Circus I love you.
- 5: Cirque du Soleil
- 6: Pippi på Cirkus

Här är det slutliga beviset

65

Cirkustältet i Monaco, på världens dyraste mark, i världens mest tätbefolkade land. Bilden är från cirkusfestivalen 2024-

Foto: Monte-Carlo Festivals

De svenska kommunernas ovilja att bereda plats för cirkustält har inget med platsbrist att göra. Beviset syns på bilden ovan.

Tältet rymmer 4 000 åskådare och är ett av de största i världen. Det står permanent på världens dyraste mark, i Monaco med världens högsta befolkningstäthet, 19 000 invånare per kvadratkilometer. I jämförelse är Stockholms stad en ödebygd.

I Monaco arrangeras varje år den Internationella cirkusfestivalen, vilken sänds på TV över hela Europa. Utom i Sverige.

Att tältet får plats beror på att den tidigare fursten, prins Rainer III, hade cirkus som sitt stora intresse. Han försökte till och med köpa ett större franskt cirkusföretag. I stället blev det världens främsta cirkusfestival.

Intresset gick vidare till barnen. Idag arrangeras festivalen av furstefamiljen Grimaldi under ledning av prins Albert II. Prinsessan Stephanie är cirkuskonstens beskyddare.

Orsaken till att cirkustält inte får plats i Sverige är kommunernas ointresse och okunskap.

Fursten av Monaco, prins Albert II, är en flitig gäst på cirkus och furstefamiljen Grimaldi driver den internationella cirkusfestivalen.

Akademien
för Cirkuskonstens
bevarande i Sverige
www.cirkusakademien.se

